EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.11.2021
COM(2021) 900 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE JA EUROOPA KESKPANGALE

2022. aasta eelarvekavade kohta: üldhinnang

Kokkuvõte

Käesolevas teatises esitatakse kokkuvõtlikult komisjoni hinnang euroala liikmesriikide esitatud 2022. aasta eelarvekavadele ja euroala üldisele eelarveseisundile (sealhulgas üldisele eelarvepoliitikale), nagu on nõutud määruses (EL) nr 473/2013.

Komisjoni hinnangus on arvesse võetud seda, et majandus taastub praegu COVID-19 kriisist ja et 2022. aastal jätkub stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine, mis lõpetatakse eelduste kohaselt 2023. aastal. Hinnang põhineb eelarvepoliitika soovitustel, mille nõukogu võttis vastu 18. juunil 2021. Selles esitatud suunised võib kokku võtta järgmiselt. 2022. aastal peaksid väikese või keskmise võlakoormusega liikmesriigid võtma või säilitama toetava eelarvepoliitilise hoiaku, suure võlakoormusega liikmesriigid aga kasutama taaste- ja vastupidavusrahastut, et finantseerida lisainvesteeringuid majanduse taastamisse, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat. Kõik liikmesriigid peaksid säilitama riiklikult rahastatavad investeeringud. Selleks et taastumist maksimaalselt toetada, ilma et see mõjutaks tulevasi eelarvesuundumusi ja tingiks alalise koormuse riigi rahandusele, tuleks riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all hoida ja suure võlakoormusega liikmesriigid peaksid seda piirama.

2022. aasta eelarvekavad, sh hinnangu euroala kui terviku eelarvepoliitikale, võib kokku võtta järgmiselt.

1. Euroala riikide majanduse taasavamine soodustab jõulist taastumist kõigis liikmesriikides ja sektorites. 2021. aastaks prognoositakse SKP reaalkasvu jõudmist 5 %-le, kuna eratarbimine ja investeeringud on hoogustunud. Majandustegevus peaks 2022. aastal jätkama jõudsat kasvu (4,3 %), samas kui taastumise tempo on riigiti ebaühtlane. Ebakindlus ja riskid püsivad suured ning kalduvad rääkima pigem negatiivsete suundumuste kasuks, kuna majanduse väljavaateid varjutavad uued ja üha suuremad pakkumise poolelt lähtuvad tormipilved.
2. Liikmesriigid tühistavad ajutisi erakorralisi meetmeid ja keskenduvad üha enam taastumist soodustavatele toetusmeetmetele. Koos automaatsete stabilisaatorite kasutamisega parandab see euroala üldist eelarvepositsiooni, mis peaks 2022. aastal olema märkimisväärselt soodsam. Eelarvekavade kohaselt on valitsemissektori agregeeritud nominaalne eelarvepuudujääk 2022. aastal 4,1 % SKPst ja valitsemissektori võla suhe SKPsse ligikaudu 96 %, mis on üldiselt kooskõlas komisjoni 2021. aasta sügisprognoosiga. Prognoosiga seonduvate riskide realiseerumine võib 2022. aasta majandus- ja eelarvetulemusi võrreldes eelarvekavades esitatud hinnangutega halvendada.
3. Liikmesriigid orienteeruvad kriisiga seotud meetmetelt ümber taastumist toetavatele meetmetele. Liikmesriigid on pandeemiale reageerimiseks ja taastumise toetuseks võtnud märkimisväärseid eelarvemeetmeid (5,2 % SKPst 2021. aastal ja 2,8 % SKPst 2022. aastal). Eelduste kohaselt lõpetatakse 2022. aastal järk-järgult enamiku ajutiste erakorraliste meetmete kohaldamine (2021. aastal 3,7 % SKPst, 2022. aastal 0,4 % SKPst). Seevastu taastumist toetavad meetmed peaksid suurenema (2021. aastal 1,5 % SKPst, 2022. aastal 2,3 % SKPst), mis on üha enam seotud ELi rahastatavate meetmetega. Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust rahalisest toetusest (tagastamatu abi) rahastatakse 2022. aastal 24 % kõigist taastumist toetavatest meetmetest. Lisaks sellele andsid liikmesriigid majapidamistele ja ettevõtetele tagatistena ning maksukohustuse ja sotsiaalkindlustusmaksete edasilükkamise vormis ulatuslikku likviidsusabi. Üldiselt ei mõjuta sellised meetmed valitsemissektori nominaalset eelarvepuudujääki, välja arvatud standardsete tagatiste puhul.
4. Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu abi puhul nähakse ette selle väga kiiret kasutuselevõttu. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi ja eelarvekavade kohaselt peaksid liikmesriigid enam kui 40 % taaste- ja vastupidavusrahastust antud abist ära kulutama enne vahe- ja lõppeesmärkide saavutamise põhjal tehtavat otsust toetus välja maksta. Suurem osa (üle 70 %) taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ajavahemikul 2020–2022 on mõeldud

era- ja avaliku sektori investeeringute rahastamiseks ning ülejäänud osa suunatakse peamiselt jooksvateks kuludeks, millest kavatsetakse finantseerida meetmeid taastumise toetuseks, vastupanuvõime suurendamiseks ning rohe- ja digipöörde edendamiseks.

5. Riiklikult rahastatavaid investeeringuid kavatsetakse 2022. aastal säilitada või üldjoontes säilitada kõigis liikmesriikides, nagu nõukogu soovitas. Kavandatav avaliku sektori investeeringute suurem osakaal SKPst tuleneb nii ELi kui ka riiklikest rahastamisallikatest. Enamik liikmesriike on oma 2022. aasta eelarvekavades teatanud taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavatest meetmetest. Euroala liikmesriikide vahel võib taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste kulutamise suhtes ajavahemikul 2020–2022 näha teatavat heterogeensust. Suure võlakoormusega liikmesriigid plaanivad kasutada suurema osa taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest lisainvesteeringute tegemiseks, nagu nõukogu soovitas

6. Eelduste kohaselt on euroala eelarvepoliitiline hoiak ajavahemikul 2020–2022 ekspansiivne. Kavandatavalt jääb eelarvepoliitika peaaegu kõigis riikides 2022. aastal toetavaks ka pärast kohandamist seoses ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulise kaotamisega. Vastavalt nõukogu soovitusele kavandatakse valdavas enamikus väikese/keskmise võlakoormusega liikmesriikides ekspansiivnet eelarvepoliitikat.

7. Nii riiklikest kui ka ELi eelarvest rahastatavate avaliku sektori investeeringute ja muude kapitalikulutuste positiivne panus on oluline, kuid 2021. ja 2022. aasta ekspansiivse eelarvepoliitika peamiseks mootoriks on riiklikult rahastatavad esmased jooksvad netokulud. Paljudes liikmesriikides (sealhulgas mitmes suure võlakoormusega liikmesriigis) on kavandatava toetava eelarvepoliitika taga suuremad riiklikult rahastatavad jooksvad kulud või rahastamata maksukärped. Teatavatel juhtudel eeldatakse, et sellel on suur mõju struktuursele eelarvepositsioonile. Umbes neljandikus liikmesriikides peaks toetava eelarvepoliitilise hoiaku taga seisma nii riiklikest kui ka ELi vahenditest rahastatavad investeeringud.

Komisjoni arvamused 2022. aasta eelarvekavade kohta keskenduvad sellele, kas kavad vastavad nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitustele. Järgnevalt on esitatud kokkuvõte komisjoni arvamustest, mis tuginevad komisjoni 2021. aasta sügisprognoosile.

Suure võlakoormusega liikmesriigid (Belgia, Prantsusmaa, Kreeka, Itaalia ja Hispaania)

- Nagu nõukogu soovitas, kasutavad kõik liikmesriigid taaste- ja vastupidavusrahastut taastumist toetavate lisainvesteeringute finantseerimiseks.
- Kooskõlas nõukogu soovitusega säilitavad kõik liikmesriigid riiklikult rahastatavad investeeringud.
- Itaalial soovitas nõukogu piirata oma riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu. Prognoosi kohaselt ei ole see piisaval määral tagatud, kuna riiklikult rahastatavate jooksvate esmaste kulude (v.a uued tulumeetmed) kasv mõjutab 2022. aastal Itaalia üldiselt toetavat eelarvepoliitilist hoiakut märkimisväärselt. Et aidata kaasa konservatiivse eelarvepoliitika järgimisele, kutsub komisjoni Itaaliat üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames meetmeid, mis on vajalikud riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piiramiseks.
- Võttes arvesse Belgia, Prantsusmaa, Kreeka, Itaalia ja Hispaania valitsemissektori võla taset ja juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist ilmnenud suuri kestlikkusprobleeme keskpikas perspektiivis, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, tagamaks keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkus.

Väikese/keskmise võlakoormusega liikmesriigid (Austria, Küpros, Eesti, Soome, Saksamaa, Iirimaa, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Sloveenia ja Slovakkia)

- Nagu nõukogu soovitas, järgivad kõik liikmesriigid peale Slovakkia ja Malta toetavat eelarvepoliitikat, kasutades muu hulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadavat impulssi. Slovakkia piirava eelarvepoliitika taagamaaks on suur majanduskasv ja suutlikkuse vallas ilmnevad kitsaskohad. Malta neutraalne poliitika kajastab peamiselt väga suureks hinnatavat potentsiaalselt kasvu ja avaliku sektori investeeringute jõudmist kõigi aegade kõrgpunkti. See on üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega.
- Kõik liikmesriigid kavatsevad kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut oma taastumise toetamiseks, ehkki Madalmaad ei ole oma taaste- ja vastupidavuskava veel esitanud.
- Kõik liikmesriigid säilitavad või üldjoontes säilitavad riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu nõukogu soovitas.
- Lätil ja Leedul soovitas nõukogu hoida kontrolli all riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu. Prognoosi kohaselt ei ole see piisaval määral tagatud, kuna riiklikult rahastatavate jooksvate esmaste kulude (v.a uued tulumeetmed) kasv mõjutab 2022. aastal nende üldiselt toetavat eelarvepoliitilist hoiakut märkimisväärselt.

I. Sissejuhatus

Liikmesriikide eelarvepoliitika koordineerimine on majandus- ja rahaliidu majanduse juhtimise raamistiku oluline osa[1]. Sellise koordineerimise võimaldamiseks esitavad euroala liikmesriigid iga aasta oktoobri keskpaigaks komisjonile ja eurorühmale oma järgmise aasta eelarvekavad[2]. Nendes kavades kajastatakse kokkuvõtlikult eelarveprojekte, mille valitsused kavatsevad riikide parlamentidele esitada. Komisjon esitab iga eelarvekava kohta arvamuse, milles hindab selle kooskõla stabiilsuse ja kasvu paktil põhinevate liikmesriigi kohustustega. Komisjoni arvamustes antakse poliitilist nõu eelkõige liikmesriikide valitsustele ja teavitatakse nende parlamente, et hõlbustada ELi eelarve-eeskirjadele vastavate eelarvete vastuvõtmist. Samuti esitab komisjon üldhinnangu euroala kui terviku eelarveseisundi ja -väljavaadete kohta.

Komisjoni hinnang põhineb ajakohastatud stabiilsusprogramme käsitlevatel soovitustel, mille nõukogu võttis vastu 18. juunil 2021. Seoses COVID-19 pandeemiaga on eelarvesoovitused sel aastal kvalitatiivsed ega sisalda arvulisi eelarvenõudeid. See on seotud asjaoluga, et 2022. aastal kohaldatakse jätkuvalt stabiilsuse ja kasvu pakti üldist vabastusklauslit, mille komisjon ja nõukogu aktiveerisid 2020. aasta märtsis[3]. Praeguste prognooside kohaselt kavatsetakse üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetada 2023. aastast.

2022. aastat puudutavad soovitused keskendusid eelarvepoliitilise hoiaku üldisele suunale ja ülesehitusele, sealhulgas seoses taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kuludega. Ajutised erakorralised meetmed jeäti arvestusest välja. Nõukogu soovitas väikese või keskmise võlakoormusega liikmesriikidel võtta või säilitada toetav eelarvepoliitiline hoiak, suure võlakoormusega liikmesriikidel aga järgida konservatiivset eelarvepoliitikat ning kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastamisse. Kõigil liikmesriikidel soovitati säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Selleks et taastumist maksimaalselt toetada, ilma et see mõjutaks tulevasi eelarvesuundumusi ja tingiks alalise koormuse riigi rahandusele, tuleks riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all hoida ja suure võlakoormusega liikmesriigid peaksid seda piirama.

Keskpikas perspektiivis soovitatakse kõigil liikmesriikidel saavutada konservatiivne eelarvepositsioon ja tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus, suurendades samal ajal investeeringuid, et anda hoogu kasvupotentsiaalile. Lisaks sellele oli nende soovituste eesmärk

[1] Nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määruses (EL) nr 473/2013 euroala liikmesriikide eelarvekavade seire ja hindamise ning nende ülemäärase eelarvepuudujäägi korrigeerimise tagamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 140, 27.5.2013, lk 11).

[2] Peaaegu kõik euroala liikmesriigid esitasid oma 2022. aasta eelarvekavad 15. oktoobriks 2021, nagu on nõutud määruses (EL) nr 473/2013. Itaalia esitas oma eelarvekava 20. oktoobril. Prantsusmaa esitas uuendatud kava 22. oktoobril. Komisjoni arvamus põhineb ajakohastatud kava hindamisel. Komisjon ei võtnud vastu arvamust Portugali esitatud eelarvekava kohta, kuna kava aluseks olev eelarveprojekt lükati vahepeal riigi parlamendi poolt tagasi. 15. novembri 2021. aasta kirjas kutsus komisjon Portugali ametiasutusi üles esitama eelarvekava viivitamata ja niipea, kui valitsus esitab Portugali parlamendile uue seaduseelnõu 2022. aasta riigieelarve kohta. Kava tuleks esitada vähemalt üks kuu enne seda, kui eelarveseaduse eelnõu on kavas riigi parlamendis vastu võtta.

[3] Komisjon esitas teatises nõukogule stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimise kohta (Brüssel, 20.3.2020, COM(2020) 123 final) oma seisukoha, et üldise vabastusklausli aktiveerimise tingimused on täidetud, sest COVID-19 puhang põhjustab eeldavalt tõsise majanduslanguse. Liikmesriikide rahandusministrid nõustusid komisjoni hinnanguga 23. märtsil 2020.

tagada, et riikliku eelarvepoliitika ülesehitus soodustaks kestlikku taastumist kooskõlas rohe- ja digipöördega[4].

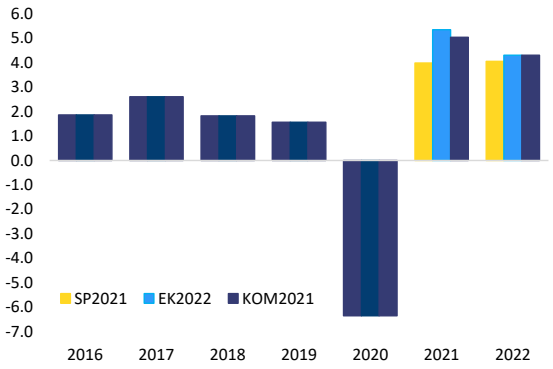
Käesoleval teatisel on kaks eesmärki. Esiteks antakse sellega kõikide riikide eelarvekavade hindamisele tuginedes koondülevaade euroala eelarvepoliitikast. See sarnaneb kevadisele kõikide riikide stabiilsusprogrammide hindamisele. Teiseks antakse teatises ülevaade eelarvekavadest riigi tasandil ja selgitatakse komisjoni lähenemisviisi nende hindamisele, eriti selliste eelarvemeetmete puhul, mis on võetud selleks, et toetada liidu kestlikku taastumist COVID-19 kriisist.

II. Peamised järeldused euroala kohta

Majanduse väljavaated

Euroala riikide majanduse taasavamine soodustab jõulist taastumist kõigis liikmesriikides ja sektorites. Terviseolukorra paranemise ja liikumispiirangute leevendamise tulemusena elavnes euroala majandustegevus 2021. aasta teises kvartalis tunduvalt, kogudes kolmandas kvartalis veelgi rohkem hoogu. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks SKP reaalkasv jõudma aasta kokkuvõttes 5,0 %-le (pärast 2020. aasta 6,4 % suurust majanduslangust). Kvartali arvestuses saavutab euroala majandus pandeemiaeelse seisundi aasta lõpuks, jäädes siiski allapoole kriisieelset taset, milleni peaks eelduste kohaselt jõutama 2023. aastal. Taastumist soodustab eratarbimise ja investeeringute taaselavnemine. Eratarbimise hoogustumine tuleneb leibkondade kasutada oleva kogutulu suurenemisest ja säästumäära jõudmisest kõigi aegade madalseisu lähedusse, investeeringute kasvu mootoriks aga on ettevõtlussektori soodsad rahastamistingimused, taaste- ja vastupidavusrahastu antud impulss ja ehitustööstuse suur aktiivsus. Ekspordi märkimisväärne suurenemine hoogustab majandustegevust, eriti töötleva tööstuse puhul. Prognoosi kohaselt on taastumine riigiti ebaühtlane. 12 euroala liikmesriiki peaksid pandeemiaeelsele tootlikkuse

Joonis 2.1. **Euroala: SKP reaalkasv, 2016–2022 (%)**

Allikad: 2022. aasta eelarvekavad (EK), komisjoni 2021. aasta sügisprognoos (KOM) ning 2021. aasta stabiilsusprogrammid (SP).

[4] 18. juuni 2021. aasta soovitustes ajakohastatud stabiilsusprogrammide kohta soovitas nõukogu kõigile liikmesriikidele järgmist: „Pöörata nii eelarve tulude kui ka kulude poolel erilist tähelepanu riigi rahanduse struktuurile ja eelarvemeetmete kvaliteedile, et tagada majanduse kestlik ja kaasav taastumine. Seada prioriteediks kestlikud ja majanduskasvu soodustavad investeeringud, eelkõige investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Seada esikohale eelarve struktuurireformid, mis aitavad rahastada avaliku poliitika prioriteete ja aitavad kaasa riigi rahanduse pikaajalisele kestlikkusele, sealhulgas asjakohasel juhul tugevdades kõigi jaoks tervise- ja sotsiaalkaitsesüsteemide katvust, piisavust ja kestlikkust.“

tasemele kvartali arvestuses jõudma 2021. aasta lõpuks, viies[5] tehakse vahe kava kohaselt tasa 2022. aasta jooksul ja ühes[6] 2023. aasta alguses. Tegevusalade kaupa said tervisega seotud meetmete leevendamisest 2021. aasta teises kvartalis olulisel määral kasu kontaktimahukad teenustesektorid,
kuid lisaväärtus neis sektorites oli oluliselt väiksem kui enne pandeemiat. Seevastu töötlev tööstus taastub kiiresti, kuid seda kammitsevad üleilmsete tarneahelate kitsaskohad ja katkestused, nagu toorainete ja vahekomponentide, eriti pooljuhtide nappus. 2021. aasta kohta on eelarvekavade makromajandusprognoosid üldkokkuvõttes optimistlikumad kui komisjoni 2021. aasta sügisprognoos, kuna euroala SKP kogukasvuks prognoositakse eelarvekavades 5,4 %,[7] komisjoni prognoosis aga hinnati selle suuruseks 5 % (joonis 2.1 ja lisa tabel IV.1). 2022. aastaks oodatakse, et jätkub majandustegevuse kiire kasv, mis on selle jõudmist 4,3 %-le. Prognoosid euroala 2022. aasta SKP kogukasvu kohta ei erine üksteisest. Nii komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis kui ka eelarvekavades nähakse 2021. aastaks ette oluliselt suuremat kasvu (vastavalt 5 % ja 5,4 %) kui 2021. aasta stabiilsusprogrammides (kus hinnati kasvumääraks 4 %) ja 2022. aastaks veidi suuremat kasvu.

Ebakindlus ja riskid püsivad suured ning kalduvad rääkima pigem negatiivsete suundumuste kasuks, kuna majanduse väljavaateid varjutavad uued ja üha suuremad pakkumise poolelt lähtuvad tormipilved. Peamine ebakindluse allikas on jätkuvalt pandeemia kulg euroalal ja väljaspool seda. Euroalal on edusammud vaktsineerimisel viinud raskete juhtude ja surmade arvu olulise vähenemiseni, mistõttu valitsused on saanud kehtestatud piiranguid leevendada. Selle tulemusena on pandeemia mõju majandustegevusele märkimisväärselt nõrgenenud. Väljaspool euroala (ja ELis üldiselt) on pilt kirjum: madalast vaktsineerituse tasemest tulenevalt on uute liikumispiirangute ohus ennekõike tärkava turumajandusega riigid. Et nende tootmisahelad on üleilmselt integreeritud, võib katkestustel asjaomaste piirkondade majandustegevuses olla negatiivne mõju euroala riikide majandusele. Lisaks sellele teravneb pandeemia tõttu pakkumispoolsete kitsakohtade probleem, mis kammitseb euroala majandustegevust ja millel võib selle süvenemise korral olla täiendav negatiivne mõju. Lisategur langusriski juures on püsiv inflatsioonisurve, mis tuleneb kõrgetest energiahindadest ning mõnede sektorite tööjõupuudusest.

Eelarveväljavaated

Euroala valitsemissektori agregeeritud nominaalne eelarvepuudujääk peaks 2022. aastal vähenema, ennekõike tulenevalt erakorraliste toetusemeetmete kaotamisest ja automaatsete stabilisaatorite kasutamisest (joonis 2.2 ja lisa tabel IV.2**).** Eelarvekavade kohaselt on valitsemissektori agregeeritud nominaalne eelarvepuudujääk 2022. aastal 4,1 % SKPst, mis on väiksem kui 2021. aastaks prognoositav 7,5 % SKPst (mis oli suurem kui 2020. aasta 7,2 % SKPst). Puudujääki prognoositakse mõnevõrra suuremaks kui komisjoni

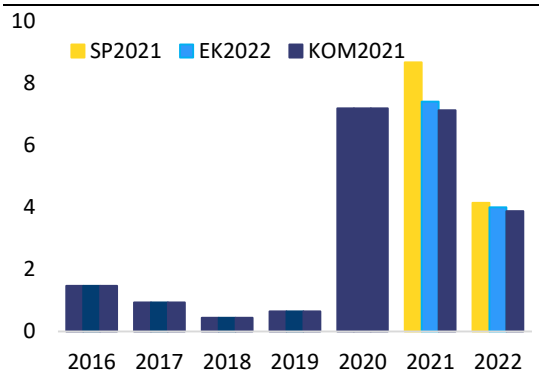
[5] Need liikmesriigid on Saksamaa, Kreeka, Itaalia ja Malta.

[6] Hispaania.

[7] SKP 2021. aasta kogukasvu prognoosid on eelarvekavades võrreldes komisjoni 2021. aasta sügisprognoosiga optimistlikumad mitte niivõrd tulenevalt üldisest suundumusest, kui mõnede suurte euroala liikmesriikide optimistlikumatest prognoosidest. Erinevused nende liikmesriikide prognoosides on üldiselt tingitud problemaatilisest ajastusest, kuna eelarvekavad koostati enne, kui avaldati SKPd käsitlev lisateave, mis integreeriti komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi.

2021. aasta sügisprognoosis (7,1 % SKPst 2021. aastal ja 3,9 % SKPst 2022. aastal), kuid see on märkimisväärselt väiksem kui 2021. aasta stabiilsusprogrammides, kus prognoositi agregeeritud puudujäägiks 2022. aastal 6,8 % SKPst (mis on väiksem kui 2021. aasta 8,7 % SKPst). Ennekõike on 2022. aasta agregeeritud puudujäägi eeldatava vähenemise taga erakorraliste toetusmeetmete kaotamine ja automaatsete stabilisaatorite kasutamine, samal ajal kui jätkub majanduse taastumine. Kõik euroala liikmesriigid kavandavad 2022. aastaks märkimisväärselt väiksemat eelarvepuudujääki kui 2021. aastal. Kõige rohkem (üle 4 protsendipunkti SKPst) peaks see plaanide kohaselt 2022. aastal vähenema Kreekas (3,7 %-le SKPst), Lätis (4,8 %-le) ja Maltal (5,6 %-le). Kokku kavandavad 2022. aastaks suuremat puudujääki kui 3 % SKPst 11 liikmesriiki.

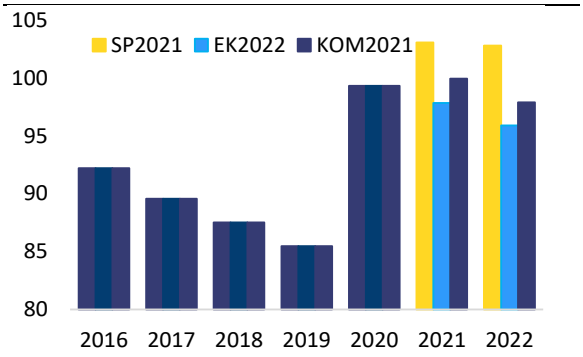
Joonis 2.2. **Euroala: valitsemissektori nominaalne eelarvepuudujääk, 2016–2022 (% SKPst)**

Allikad: 2021. aasta eelarvekavad (EK), komisjoni 2021. aasta sügisprognoos ja 2021. aasta stabiilsusprogrammid (SP).

Tänu soodsale intressimäärade ja majanduskasvu vahele peaks euroala valitsemissektori võla suhe SKPsse 2022. aastal koondarvestuses mõnevõrra vähenema (joonis 2.3 ja lisa tabel IV.3). Eelarvekavade prognooside kohaselt jõuab võla suhe 2021. aastal 98 %-le SKPst (mis on vähem kui 2020. aasta 99 %) ja alaneb 2022. aastal veelgi umbes 96 %-le[8]. See prognoos on tagasihoidlikum kui komisjoni 2021. aasta sügisprognoos (100,0 % SKPst 2021. aastal ja 97,9 % SKPst 2022. aastal). Üldiselt mõjutab esmane eelarvepuudujääk 2022. aastal jätkuvalt võladünaamikat, samas kui intressimäära ja majanduskasvu vahe aitab kaasa võla suhte vähenemisele (joonis 2.4).

Joonis 2.3. **Euroala: valitsemissektori võlg, 2016–2022 (% SKPst)**

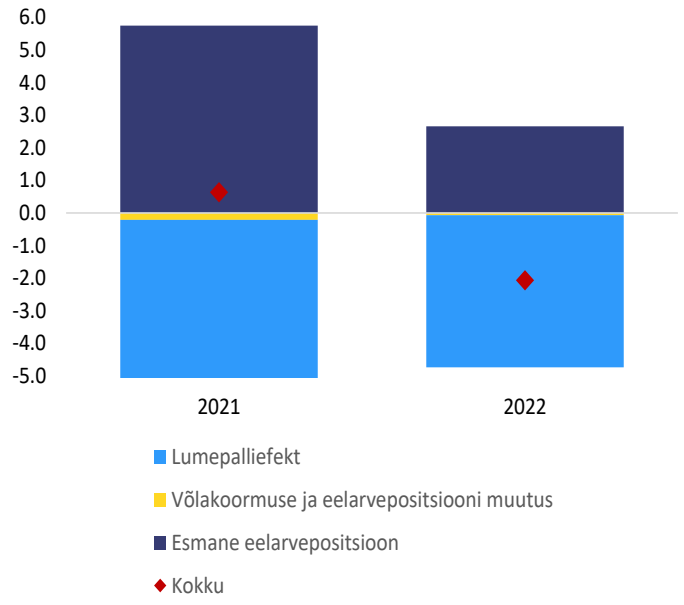

Allikad: 2021. aasta eelarvekavad (EK), komisjoni 2021. aasta sügisprognoos ja 2021. aasta stabiilsusprogrammid (SP).

Lähiaastate võlaprognoose ümbritseb märkimisväärne ebakindlus. Vastavalt stohhastilistele simulatsioonidele, mille puhul lisatakse kesksele stsenaariumile palju väga erinevaid makromajanduslikke šokke, püsib euroala võla suhe SKPsse 2022. aastal tõenäoliselt vahemikus 89 % kuni 107 % SKPst ning 2026. aasta vahemikus 79 % kuni 112 % SKPst (III lisa). On tõenäoline, et võla suhe keskpikas perspektiivis tasapisi alaneb, sest COVID-19 kriisi mõju riikide rahandusele järk-järgult väheneb. Tingimuslikud kohustused, mis tulenevad riigigarantiide andmisest majandustegevuse ja pandeemiast eriti rängalt mõjutatud sektorite toetuseks, kajastuvad valitsemissektori võlas ja eelarvepuudujäägis üldiselt

[8] Võla suhte kasvu prognoosivad 2022. aastaks ainult Belgia, Eesti, Läti ja Malta. Enamik liikmesriike, kus valitsemissektori võla suhe SKPsse oli enne kriisi kõige kõrgem, ootavad 2022. aastal pigem olukorra mõningast paranemist.

üksnes juhul, kui need realiseeruvad, välja arvatud standardsete tagatiste puhul[9]. COVID-19 kriisi kestel kuhjunud tingimuslikud kohustused on liikmesriigiti väga erinevad (tekstikast 1). Juhul kui intressimäärad tõusevad, kasvab veelgi ka valitsemissektori võla suhe SKPsse. Teisalt leevendab mitu tegurit riske rahanduse jätkusuutlikkusele. Nende hulgas on võlatähtaegade pikendamine viimastel aastatel,[10] stabiilsed rahastamisallikad, kõigi aegade ühed madalamad laenukasutuse kulutused[11] ning ELi sellised algatused nagu eriolukorras töötuseriski leevendamiseks pakutava ajutise toetuse Euroopa rahastu (TERA), eelkõige aga NextGenerationEU ning taaste- ja vastupidavusrahastu. Lisaks sellele kuulub suur osa valitsemissektori võlakohustustest (vahemikus 15 % kuni 30 % enamike euroala riikide puhul[12]) Euroopa Keskpankade Süsteemile.

Joonis 2.4. **Euroala: valitsemissektori võla suhte muutuse jaotus, 2021–2022 (protsendipunkti SKPst)**

Märkus: lumepalliefekt tähendab intressimäärade, inflatsiooni ja SKP reaalkasvu (st intressimäärade ja majanduskasvu vahe) netomõju võladünaamikale.
Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

Tekstikast 1. Tagatised 2022. aasta eelarvekavades

Lisaks otsest eelarvemõju omavatele meetmetele on liikmesriigid andnud COVID-19 kriisile reageerimiseks majandusele ulatuslikku likviidsustoetust, peamiselt riigigarantiide vormis. Need meetmed on aidanud pangandussektoril jätkata majandusele krediidi pakkumist, lihtsustanud soodsate rahastamistingimuste tõhusat ülekandumist kõigisse majandussektoritesse ja leevendanud ajutisi likviidsusprobleeme. Mõned liikmesriigid on juhtinud oma eelarvekavades tähelepanu sellele, et need meetmed on aidanud säilitada usaldust ja seega ka piirata kriisi mõju tööhõivele.

Piirangute leevendamisest ja sellele järgnevast taastumisest tulenevalt eeldatakse, et COVID-19 kriisiga seotud riigigarantiide kasutuselevõtt on jõudnud oma kõrgpunkti, kuna paljud garantiiskeemid on juba lõppenud või lõppevad 2021. aastaga. Seda kinnitab eelarvekavades esitatud

[9] Mõnel juhul väljastasid valitsused COVID-19 kriisile reageerimiseks standardseid tagatisi, mille hinnanguline mõju eelarvepuudujäägile kirjendatakse vastavalt ESA 2010 eeskirjadele nende tekkimisel. Hoolimata püsivast suurest ebakindlusest leevendab see tagatiste mõju tulevasele puudujäägile. Eriti kehtis see seoses Itaaliaga, kus tagatiste hulk 2020. aastal kõige rohkem suurenes: kuna COVID-19 kriisile reageerimiseks väljastati 2020. aastal valdavas osas standardseid tagatisi, kajastus tagatiste eeldatava tulevase realiseerimisega seotud kahju (0,7 % SKPst) juba 2020. aasta eelarvepuudujäägis.

[10] Euroala keskmine lunastustähtaeg on praegu 7,9 aastat (mis on arvutatud euroala liikmesriikide lunastustähtaegade aritmeetilise keskmisena).

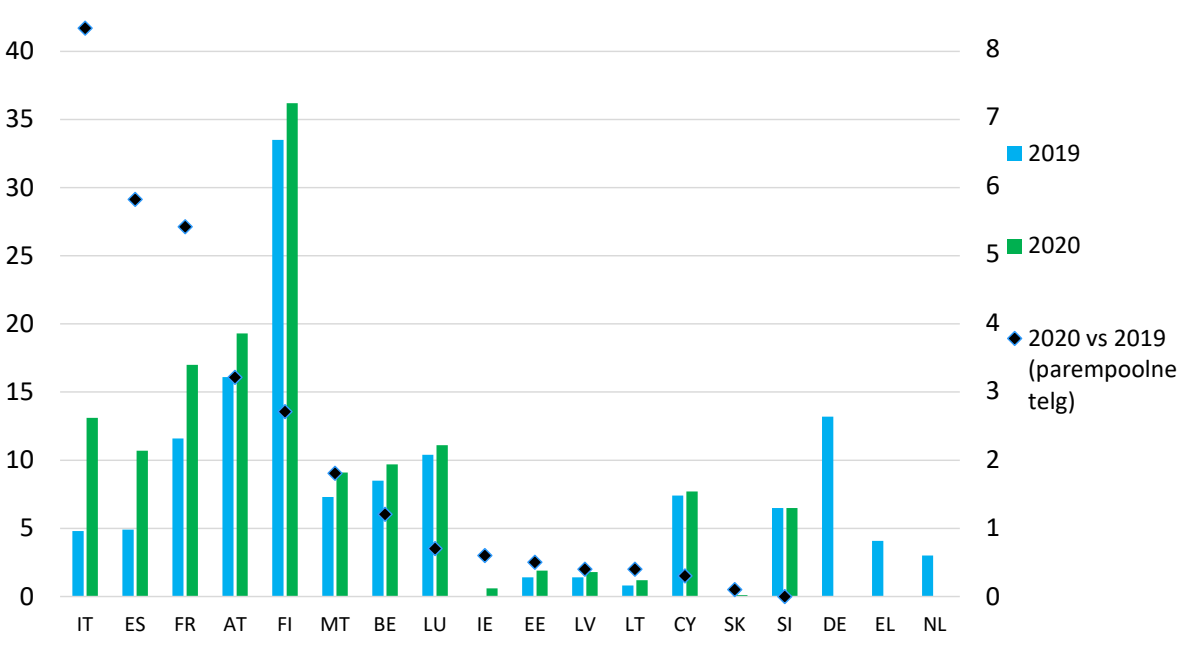
[11] 2020. aastal oli kaudne intressimäär euroalal tervikuna 1,5 %.

[12] 2020. aasta andmed. Allikas: valitsemissektori finantsstatistika, EKP.

teave, kuna neis eeldatakse sageli, et tingimuslike kohustuste hulk hakkab alates 2022. aastast vähenema, kajastades muu hulgas majanduse eeldatavat taastumist. Eelarvekavades esitatud teabes rõhutatakse ka seda, et mõnede toetuskavade puhul oli nende tegelik kasutamine (mis kajastub valitsemissektori tegelikes tingimuslikes kohustustes) võrreldes nende algselt väljakuulutatud maksimaalse suurusega tagasihoidlik.

Seni on valitsemissektori tagatiste hulga suurenemine olemasolevate tõendite põhjal olnud enamikel juhtudel mõõdukas (vt joonis B1.1) ja üldkokkuvõttes väiksem kui suure finantskriisi ajal. Tasub märkida, et kasutuselevõetud tagatiste summa ei ole otseses seoses tõenäosusega, et need sisse nõutakse, kuna see sõltub muudest aspektidest, ennekõike garantiisid saanud ettevõtete maksevõimelisusest.

Joonis B1.1 Euroala: valitsemissektori tagatised aastatel 2019 ja 2020 (% SKPst)

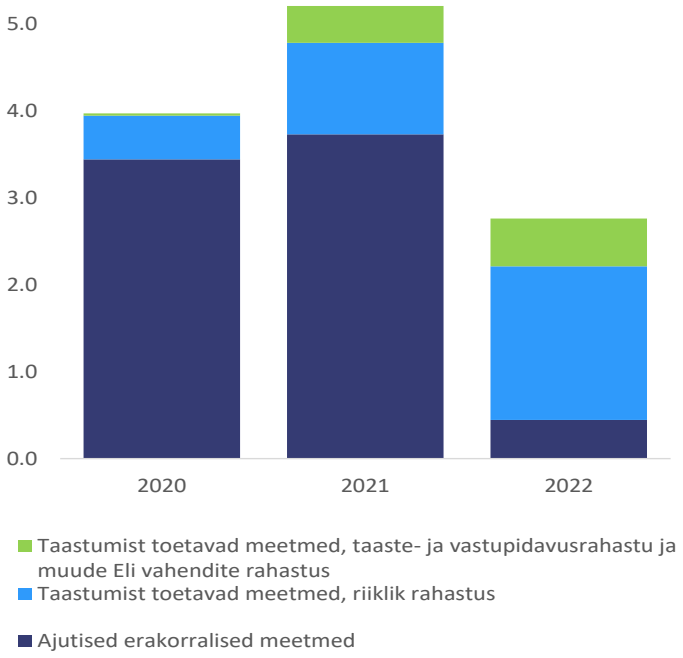

Allikas: Eurostat (gov_10dd_guar ja gov_cl_guar); Saksamaa, Kreeka ja Madalmaade 2020. aasta andmed puuduvad.

COVID-19 pandeemia tõttu võetud eelarvemeetmed: üleminek hädaabilt taastumisele

Reageerides pandeemiaolukorra halvenemisele 2021. aasta alguses, on liikmesriigid säilitanud märkimisväärsed eelarvemeetmed. Komisjoni hinnangul moodustasid ajutised erakorralised meetmed[13] 2020. aastal 3,4 % SKPst ehk umbes 85 % kõnealusel aastal kaalutlusõiguse alusel võetud eelarvemeetmetest (joonis 2.5). Muud üldisemad majanduse taastumist toetavad ajutised või alalised meetmed, nagu täiendavad riiklikud ehitustööd või kaudsete maksude kärped, moodustasid 2020. aastal hinnanguliselt 0,5 % SKPst[14]. Ajutiste erakorraliste meetmete kulu suureneb 2021. aastal ilmselt 3,7 %-le SKPst. Ajutiste erakorraliste meetmete mahu suurenemine on ennekõike tingitud sellest, et vastusena vajadusele uute majandustegevuse piirangute järele aasta esimeses pooles on rakendatud uusi või laiendatud meetmeid. Prognoosi kohaselt suureneb taastumist toetavate meetmete kulu (mida finantseerivad nii riiklikud allikad kui ka EL) 2021. aastal 1,5 %-le SKPst, mille hulgas on ELi rahastatavad meetmed, mis moodustavad 0,4 % SKPst.

Joonis 2.5. **Euroala: ajutised erakorralised meetmed ja taastumist toetavad meetmed, 2020–2022 (% SKPst)**

Märkus: joonisel on esitatud alates 2020. aastast võetud meetmete kulu 2022. aastal. Ajutiste erakorraliste meetmete määratlus on esitatud tekstikastis 2. Taastumist toetavate meetmete määratlus on esitatud joonealuses märkuses 12.
Allikad: 2022. aasta eelarvekavad, Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

Eelduste kohaselt kaotatakse 2022. aastal järk-järgult enamik ajutisi erakorralisi meetmeid, kuna liikmesriigid orienteeruvad ümber taastumist toetavatele meetmetele. Komisjoni prognoosi kohaselt moodustavad ajutised erakorralised meetmed 2022. aastal vähem kui 0,5 % SKPst, taastumist toetavate meetmete hinnanguline maht on aga 2,3 % SKPst. Taastumist toetavad meetmed peaksid 2022. aastal moodustama umbes 85 % kõigist

[13] Erakorralisi meetmeid eristatakse sellepärast, et nende kasutamise asjakohasust tuleks hinnata mitte seoses majanduse olukorraga, vaid rahvatervise olukorra ja sellest tingitud piirangutega. Ajutiste erakorraliste meetmete määratlus on esitatud tekstikastis 2.

[14] Taastumist toetavad meetmed on eelarvemeetmed, mis on alates 2020. aasta märtsist võetud eesmärgiga tagada pärast COVID-19 pandeemiat kestlik taastumine. Need võivad olla ajutised või alalised ning mõnesid neist võidakse rahastada taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest. Selliseid meetmeid käsitatakse alalistena, kui nad mõjutavad 2022. aasta järgset eelarve saldot. Meetmeid võib võtta avaliku sektori investeeringute, kapitalisiirete, jooksvate kulude või tulumeetmete (maksukärped) vormis. Kestliku ja kiire taastumise tagamiseks peaksid liikmesriigid eelarveliste toetusmeetmete struktuuri kujundamisel järgima nõukogu 18. juuni soovitust.

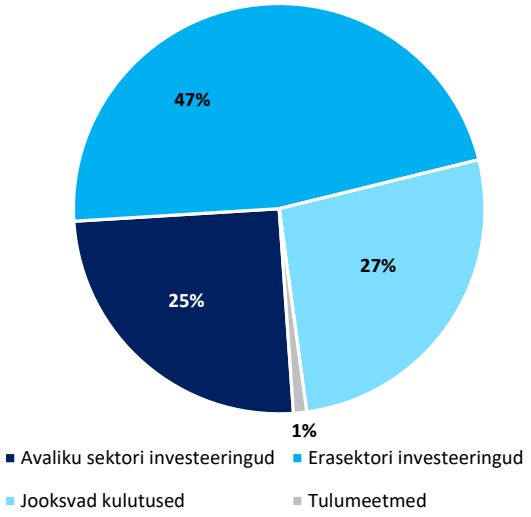
kaalutlusõiguse alusel võetud eelarvemeetmetest, mis tähendab, et olukord on vastupidine kui 2020. aastal. See tähendab, et üleminek taastumise toetamisele on teoks saamas. Üha suurem osa sellisest taastumistoetusest on seotud ELi rahastatud meetmetega, eriti taaste- ja vastupidavusrahastu toetustega, millest rahastatakse 2022. aastal 24 % kõigist taastumist toetavatest meetmetest ehk 0,5 % SKPst. Teisalt võidakse mõnesid erakorralisi meetmeid pikendada, kui pandeemiaolukord peaks halvenema. Lisaks sellele võivad liikmesriigid võtta või pikendada meetmeid, mille eesmärk on leevendada energiahindade hiljutise järsu tõusu majandus- ja sotsiaalmõju.

Suundumused taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavate kulude vallas

Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis ja 2022. aasta eelarvekavades nähakse ette, et taaste- ja vastupidavusrahastu toetused (tagastamatu rahaline abi) võetakse kasutusele väga kiiresti ja enamik toetusi on suunatud era- ja avaliku sektori investeeringute rahastamisele[15].

Taaste- ja vastupidavusrahastu pakub liikmesriikidele toetust investeeringuteks ja reformideks nii toetuste kui ka laenudena. Käesolevas punktis vaadeldakse ainult taaste- ja vastupidavusrahastu toetustega seotud suundumusi, kuna need on nn joone peal olevad eelarvepunktid. Seevastu taaste- ja vastupidavusrahastu laenud on nn joone all olevad rahapaigutused, mis sarnanevad teiste riigi poolt rahvusvahelistelt finantsturgudelt riigi kulude finantseerimiseks võetud laenudega[16]. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt iseloomustab taaste- ja vastupidavusrahastu toetusi üldiselt nende väga kiire kasutuselevõtt: 42 % toetustest, mis taaste- ja vastupidavusrahastust euroala liikmesriikidele eraldati, kulutatakse 2022. aasta lõpuks ehk juba enne vahe- ja lõppeesmärkide saavutamise alusel tehtavat otsust toetus välja maksta, ja umbes 67 % 2023. aasta lõpuks. SKP osakaaluna moodustavad taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavad kulud 2022. aastal hinnanguliselt enam kui 0,5 % SKPst ja 2023. aastal 0,5 % SKPst. Sarnane profiil ilmneb eelarvekavadest: umbes 44 % toetustest, mis taaste- ja vastupidavusrahastust euroala liikmesriikidele eraldati, kulutatakse 2022. aasta lõpuks ehk juba enne vahe- ja lõppeesmärkide saavutamise alusel tehtavat otsust toetus välja maksta, ja umbes 65 % 2023. aasta lõpuks. Liikmesriikidele hakati taaste- ja vastupidavusrahastust väljamakseid tegema 2021. aasta suvel, pärast esimeste taaste- ja vastupidavuskavade heakskiitmist eelmaksetena (mida on taaste- ja vastupidavusrahastu toetustena seni kokku enam kui 34 miljardi eurot). Hinnanguliselt on euroala liikmesriigid 2021. aastal kulutanud umbes 17 % taaste- ja

Joonis 2.6. **Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest finantseeritavad kulud, 2020–2022 (% kogukuludest)**

Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

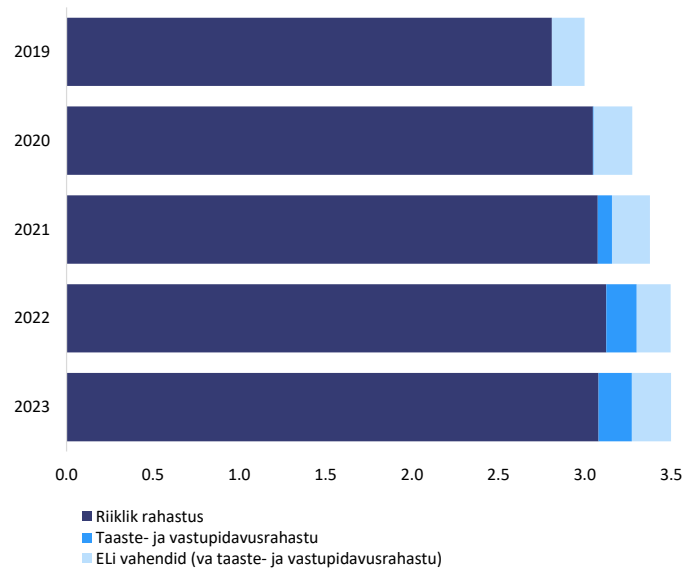
[15] Käesolevas teatises, samuti arvamustes eelarvekavade kohta on investeering määratletud nagu rahvamajanduse arvepidamises, taaste- ja vastupidavusrahastus aga on investeeringu määratlus laiem. Taaste- ja vastupidavusrahastu määruses on investeering määratletud kui kapitalimahutus sellistesse valdkondadesse nagu põhi-, inim- ja looduskapital. See hõlmaks näiteks ka sellist immateriaalset vara nagu andmed, intellektuaalomand ja oskused. Põhikapital tähendab üldjoontes sama, mida rahvamajanduse arvepidamises kasutatav mõiste „kapitali kogumahutus põhivarasse“ (st taristu ja hooned, kuid samuti mõned immateriaalsed varad, nagu teadus- ja arendustegevus, patendid ja tarkvara). Inimkapitali kogutakse tervishoiule, sotsiaalkaitsele, haridusele, koolitusele ja oskuste omandamisele tehtavate kulutuste kaudu. Looduskapitali suurendatakse meetmetega, mille eesmärk on taastuvate loodusvarade osakaalu suurendamine, keskkonna kaitsmine või taastamine (näiteks heitkoguste vähendamine, kahjustatud alade taastamine ja taasmetsastamine) või kliimamuutuste leevendamine / kliimamuutustega kohanemine.

[16] Vastupidiselt taaste- ja vastupidavusrahastu laenudega rahastatavatele kuludele tasaarvestatakse rahastu toetustega rahastatavad kulud neile vastava tuluga ja seega ei kajastu see otseselt valitsemissektori eelarvepositsioonis.

vastupidavusrahastu toetustest, mis moodustab umbes 0,4 % euroala SKPst. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt suunatakse umbes 72 % taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ajavahemikul 2020–2022 ilmselt nii era- kui ka avaliku sektori investeeringute rahastamisele (umbes 47 % ulatuses toetatakse kapitalisiiretega erasektori investeeringuid, 25 % ulatuses aga rahastatakse kapitali kogumahutusena põhivarasse avaliku sektori investeeringuid). Ülejäänud osa taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest suunatakse peamiselt jooksvate kulude katteks (umbes 27 %) ja maksukärbeteks (umbes 1 %), mida liikmesriigid kasutavad, et rahastada muid meetmeid taastumise toetuseks, vastupanuvõime suurendamiseks ning rohe- ja digipöörde edendamiseks.
Sarnased suundumused ilmnevad ka liikmesriikide eelarvekavadest: investeeringutesse suunatakse ajavahemikul 2020–2022 umbes 74 % taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest, mis jagunevad enam-vähem võrdselt avaliku sektori investeeringute (umbes 38 %) ja erasektori investeeringute (umbes 36 %) vahel. Ülejäänud osa toetustest suunatakse eelduste kohaselt suuresti jooksvate kulude katteks (umbes 25 %) ja maksukärbeteks (umbes 1 %), mida liikmesriigid kasutavad, et rahastada muid meetmeid taastumise toetuseks, vastupanuvõime suurendamiseks ning rohe- ja digipöörde edendamiseks.

Kavandatav avaliku sektori investeeringute suurem osakaal SKPs tuleneb nii ELi kui ka riiklikest rahastamisallikatest. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt kasvab liidu avaliku sektori koguinvesteeringute suhe SKPsse euroalal 2019. aasta 2,8 %-lt 2022. aastal umbes 3,2 %-le, mis tuleneb ELilt ja riiklikest allikatest saadava rahastuse suurenemisest. Märkimisväärne osa ELi rahastuse suurenemises on taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste kasutamisel. Samal ajal prognoositakse, et 2022. aastal säilivad üldjoones riigi rahastatavad investeeringud, kuna eeldatavasti hoiavad kõik liikmesriigid riigi rahastatavate investeeringute suhte SKPsse vähemalt sarnasel tasemel kui 2021. aastal.

Joonis 2.7 **Avaliku sektori investeeringud euroalal, 2019–2023 (% SKPst)**

Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

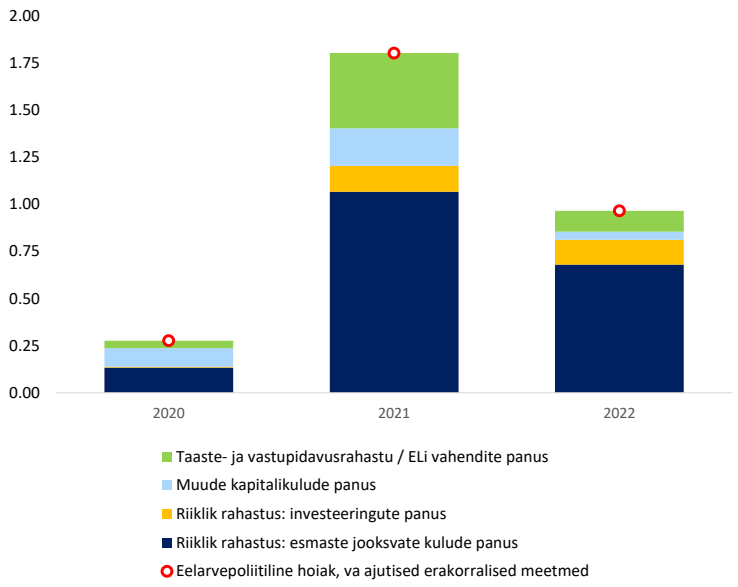
Hinnang euroala eelarvepoliitilisele hoiakule

2020.–2022. aasta eelarvepoliitilise hoiaku indikaatorit kohandati, et võtta arvesse pandeemiast tulenevat eriolukorda. Eelarvepoliitiline hoiak mõõdab kaalutlusõigusel põhineva eelarvepoliitika lühiajalist mõju majandusele. Järgides kevadel kasutatud

lähenemisviisi,[17] vaadeldakse käesolevas teatises eelarvepoliitilise hoiaku arvutamiseks netokulude iga-aastast kasvu võrreldes kümne aasta potentsiaalse majanduskasvuga (üksikasjalikumalt vt statistilise lisa tekstikast „2022. aasta eelarvekavade hindamisel kasutatud indikaatorid"). Vastavalt nõukogu soovitustele 2021. aasta stabiilsusprogrammide kohta kohandati üldise eelarvepoliitilise hoiaku arvutamiseks kasutatavat netokulude koondnäitajat, et arvata sisse taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi fondidest rahastatavad kulud ning arvata välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed (nende muudatuste üksikasjalik ülevaade on esitatud tekstikastis 2). Lisaks ELi rahastatavate kulude panusele on käesolevas teatises esitatud panus, mille annavad eelarvepoliitilisse hoiakusse eri riiklikult rahastatavad koondkulud: i) investeeringud, ii) muud kapitalikulud, iii) esmased jooksvad kulud (millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed).

2021. aastal jääb euroala agregeeritud eelarvepoliitiline hoiak ekspansiivseks. 2020. aasta eelarvepoliitilist hoiakut hinnatakse veidi ekspansiivseks (0,25 % SKPst),[18] kuna pandeemia leviku takistamiseks vajalikud liikumispiirangud mõjutasid valitsuste võimalusi teha kulutusi tavategevusele. 2021. aastaks prognoositakse märkimisväärselt ekspansiivset eelarvepoliitikat (1,75 % SKPst) mille mootor on riiklikult rahastatavad esmased jooksvad netokulud, mille ekspansiivne mõju on eelduste kohaselt pisut enam kui 1 % SKPst. Muu positiivne mõju peaks tulema avaliku sektori investeeringutest ja muudest kapitalikulutustest, mida rahastatakse nii riikide kui ka ELi eelarvest. ELi eelarve

Joonis 2.8. **Euroala: eelarvepoliitiline hoiak, 2020–2022 (% SKPst)**

Märkus: joonisel olevat kaalutlusõigusel põhinevat fiskaalset impulssi on kohandatud, et võtta arvesse COVID-19 pandeemiast tulenevat eriolukorda.
Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

[17] Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeerimispangale „Majanduspoliitika koordineerimine 2021. aastal: ületada COVID-19, toetada taastumist ja ajakohastada majandust", 2. juuni 2021. Vt link com-2021-500_et.pdf (europa.eu).

[18] COVID-19 pandeemia muudab struktuurse eelarvepositsiooni hindamise eriti keeruliseks, ennekõike kuna arvesse tuleb võtta ajutiste erakorraliste meetmete järkjärgulist kaotamist. Eriti häguseks muudab eelarvesuundumuste pildi märkimisväärse suurusega ajutiste erakorraliste meetmete rakendamine ja seejärel järk-järguline kaotamine 2022. aastal. Nende meetmete järk-järgulist kaotamist ei tuleks käsitada piirava eelarvepoliitikana, kui majandustegevus ja töötatud tundide arv saavutavad uuesti oma tavapärase taseme. Nende analüüsist välja jätmine aitab vältida ekslikke järeldusi nõudluse toetamise muutuste kohta pärast pandeemia algust. Järjepidevuse ja võrdlemise huvides kohandati ka 2020. aasta eelarvepoliitilise hoiaku indikaatorit, jättes välja COVID-19 kriisile reageerimiseks võetud ajutised erakorralised meetmed. Kuna enamiku 2020. aasta fiskaalsest impulsist andsid need ajutised erakorralised meetmed, viitab käesolevas märkuses kasutatud muudetud parameeter 2020. aasta puhul ainult pisut ekspansiivsele eelarvepoliitilisele hoiakule. Ajutiste erakorraliste

märkimisväärne ekspansiivne mõju, mis on peaaegu 0,5 % SKPst, kajastab peamiselt liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavade rakendamist.

2022. aastal jääb euroala eelarvepoliitika toetavaks, et taastumisele kaasa aidata. Majanduse taastumise hoogustudes eeldatakse, et euroala liikmesriigid orienteeruvad ajutistelt erakorralistelt meetmetelt (millest enamik peaks aeguma 2022. aastal) ümber taastumist toetavatele meetmetele, mis on vajalikud, et piirata SKP vähenemist ning soodustada majanduse rohe- ja digipööret. Võttes aluseks komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi, kuhu on kaasatud 2022. aasta eelarvekavad, oodatakse 2022. aasta eelarvepoliitikalt täiendavat ekspansiivsust, mis on ligi 1 % SKPst.

ELi rahastavad kulud ja riiklikult rahastatavad kapitalikulud toetavad jätkuvalt taastumist ja potentsiaalset kasvu 2022. aastal, kusjuures täiendavad kulutused on kokku 0,25 % SKPst (millest ELi rahastatavad kulutused moodustavad 0,1 % SKPst). Taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise kiirenedes kavandatakse 2022. aastaks ELi rahastatavate kulutuste täiendavat suurenemist, mis tugevdab ekspansiivset eelarvepoliitilist hoiakut. Prognoosi kohaselt suurenevad järgmisel aastal ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Avaliku ja erasektori investeeringute rahastamisele suunatud eeldataval eelarvetoetusel on positiivne mõju potentsiaalsele kasvule ja seega riigi rahanduse jätkusuutlikkusele.

Suur osa 2022. aasta eelarvetoetusest on suunatud sellele, et suurendada riiklikult rahastavaid jooksvaid kulusid või vähendada maksutulu (0,75 % SKPst). Mõnedel juhtudel kujutavad need prognoosid enesest märkimisväärset mõju struktuursele eelarvepositsioonile, muu hulgas mõnedes suure võlakoormusega liikmesriikides.

Ehkki euroala eelarvepoliitiline hoiak 2022. aastal on koondarvestuses toetav, saaks selle struktuuri parandada. 2021. aasta riigipõhistes soovitustes kutsuti liikmesriike üles rakendama vastavalt oma valitsemissektori võlatasemele eri eelarvestrateegiaid. Madala võlatasemega liikmesriigid peaksid järgima toetavat eelarvepoliitikat, kasutades muu hulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadavat impulssi. Kõrge võlatasemega liikmesriigid peaksid taaste- ja vastupidavusrahastut kasutama eelkõige selleks, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastamisse, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat. Liikmesriigid peaksid säilitama riiklikult rahastatavad investeeringud. Samal ajal tuleks riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv kontrolli all hoida ja suure võlakoormusega liikmesriigid peaksid seda piirama. Nagu nähtub allpool esitatud punktist III, järgivad kõik liikmesriigid soovitust kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut taastumist toetavate lisainvesteeringute rahastamiseks ja kõik liikmesriigid säilitavad või üldjoontes säilitavad oma riiklikult rahastatavad investeeringud. Teisalt oodatakse 2022. aastal mitmes liikmesriigis riiklikult rahastatavate jooksvate kulude täiendavat kasvu potentsiaalset majanduskasvu ületaval määral, kusjuures mõnes neist on suured võla jätkusuutlikkusega seotud riskid. Prognoositav potentsiaalset majanduskasvu ületav jooksvate kulude kasv järgib sarnaseid suundumusi 2020. ja 2021. aastal, mis tähendab, et alaliste jooksvate kulude või katteta maksukärbete koorem üha suureneb. Seega saaks 2022. aasta eelarvepoliitika struktuuri parandada, suunates eelarvetoetused võimalikult suures ulatuses investeeringutesse. Need elemendid edendaksid investeeringuid ja parandaksid riigi rahanduse jätkusuutlikkust keskpikas perspektiivis. Lisaks sellele aitab jooksvate kulude piiramine suure võlakoormusega liikmesriikidel järgida nõukogu soovitatud konservatiivset eelarvepoliitikat.

meetmete sissearvamise korral oleks euroala eelarvepoliitiline hoiak 2020. aastal 3,75 % ja 2021. aastal 2,0 % ekspansiivne ja 2022. aastal 2,0 % pärssiv.

Tekstikast 2. COVID-19 pandeemia ajal kasutatud eelarvepoliitilise hoiaku indikaatorid

Harilikult näitab eelarvepoliitiline hoiak kaalutlusõiguse alusel järgitava eelarvepoliitika lühiajalist mõju majandusele ja seda määratletakse kui valitsussektori eelarvepositsiooni iga-aastast muutust. Kuid arvestades COVID-19 pandeemiast tingitud eriolukorraga, ELi eelarvest pärinevate suurte ülekannetega (näiteks taaste- ja vastupidavusrahastust või muudest ELi toetustest) ja SKP lõhe hinnanguid ümbritseva märkimisväärse ebakindlusega, ei loeta selliseid tavapäraseid indikaatoreid nagu struktuurse eelarveseisundi muutus või kulude kasvu eesmärk praeguses kontekstis eelarvepoliitilise hoiaku mõõtmiseks kohaseks.

Ennekõike struktuurse eelarveseisundi muutus ei väljenda ELi antud täiendavat fiskaalset impulssi, kuna EL-ilt saadav tulu kompenseerib täpselt sellele vastavad riiklikud kulutused. Seega võib majandus saada EL-ilt märkimisväärse impulsi ilma, et see kajastuks nominaalses või struktuurses eelarvepositsioonis. Samal kombel ei võta ELi rahastatud kulutuste mõju arvesse kulude kasvu eesmärk, mistõttu ka see ei väljenda üldist eelarvepoliitilist hoiakut.

Lisaks sellele on valitsemissektori eelarvepositsiooni alates 2020. aastast märkimisväärselt mõjutanud kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete rakendamine ja seejärel järk-järguline kaotamine. Üldiselt on selliste meetmete eesmärk toetada tervisesüsteeme ning korvata pandeemiast tulenev kahju töötajatele ja ettevõtetele. Meetmed on oma olemuselt ajutised, lõppedes 2023. aastal või varem, kuid nende mõju sõltub terviseolukorra arengust. Sellised meetmed on küll kasulikud kriisi algetapis, kuid tõenäoliselt vähem tõhusad taastumise toetamisel, kui tervisega seotud hädaolukord järk-järgult vaibub.

Need on põhjused, miks komisjon kasutab eelarvepoliitilise hoiaku mõõdupuud, mis tugineb esmastele muutusele jooksvates kuludes (millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed) võrreldes kümne aasta keskmise potentsiaalse SKP kasvu määraga. Kulude koondnäitaja hõlmab riiklikult rahastatavaid kulutusi, samuti taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi toetustest finantseeritavaid kulutusi, ja mõõdab niisiis nii riigieelarvest kui ka EL-ilt saadavat impulssi. Teisalt ei hõlma see COVID-19 pandeemia mõjust tingitud eriolukorraga arvestades kriisiga seotud ajutiste erakorraliste meetmete mõju. Nii saab erisust esmaste jooksvate netokulude muutuses (mis on määratletud eespool) võrreldes kümne aasta keskmise potentsiaalse SKP kasvuga tõlgendada kui üldise eelarvepoliitilise hoiaku mõõdupuud.

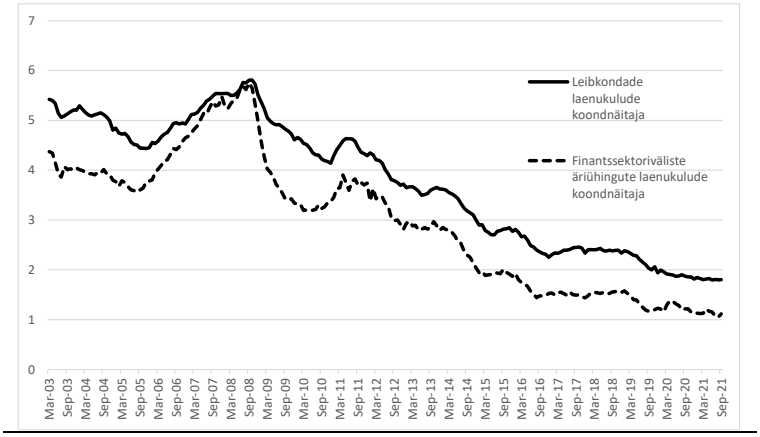
Kooskõlas nõukogu 2. juuni 2021. aasta soovitusega pööratakse komisjoni hinnangus erilist tähelepanu ka üldise eelarvepoliitilise hoiaku eraldi alakomponentide arengule, ennekõike taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavatele kulutustele, riiklikult rahastatavatele investeeringutele ja riiklikult rahastatavatele jooksvatele esmastele kuludele.

Rahapoliitiline hoiak

EKP toetav rahapoliitiline hoiak alates pandeemia algusest on aidanud kaasa soodsate rahastamistingimuste säilitamisele kõikjal euroalal. Ehkki pikaajalised rahaturu intressimäärad on septembrist alates tõusma hakanud, on euroala ettevõtete ja leibkondade

laenukulude koondnäitaja[19] püsinud seni kõigi aegade ühel madalaimal tasemel (joonis 2.9). Soodsate rahastamistingimuste säilitamisega aitasid EKP rahapoliitilised meetmed[20] lisaks sellele kanda fiskaalseid impulsse pandeemia kestel tõhusamalt edasi kogu euroala majandusele. Samal ajal soodustas EKP rahapoliitika ülekandumist ka toetav eelarvepoliitika. Euroala eelarve- ja rahapoliitika tugev vastastikune täiendavus on andnud neile poliitikasuundadele võimaluse töötada paarisrakendina ja leevendanud tulemuslikult pandeemia tehtud majanduslikku kahju. Tulevikku vaadates peaksid rahastamistingimused püsima soodsad: turupõhiste forvardkursside põhjal peaksid nii lühiajalised kui ka pikaajalised intressimäärad 2022. aastal tõusma ainult väga järkjärguliselt. EKP nõukogu leidis oma viimasel rahapoliitika teemalisel koosolekul oktoobris, et panga kehtivad rahapoliitilised meetmed on jätkuvalt keskse tähtsusega, aitamaks kaasa majanduse taastumise tempo tõstmisele ja et jõuda lõppkokkuvõttes keskpika perspektiivi inflatsiooni eesmärgini, mis on 2 %.

Joonis 2.9. **Euroala finantssektoriväliste äriühingute ja leibkondade laenukulude koondnäitaja**

Allikas: EKP, Bloomberg, Datastream, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraadi arvutused.

Lisaks sellele pidas EKP nõukogu rahapoliitika toetamiseks vajalikuks sihtotstarbelise ja koordineeritud eelarvetoetuse jätkamist.

[19] Laenukulude koondnäitaja on euroala ettevõtlussektori ja leibkondade välisrahastamise kulude sünteetiline mõõdupuu. Finantssektoriväliste äriühingute laenukulude koondnäitaja hõlmab nii pankadelt kui ka finantsturgudelt (nt võlakirjadega) saadud laenude kulusid. Leibkondade laenukulude koondnäitaja hõlmab kolme kodumajapidamistele antava laenuliigi kulusid, st tarbimis-, eluaseme- ja muud laenud.

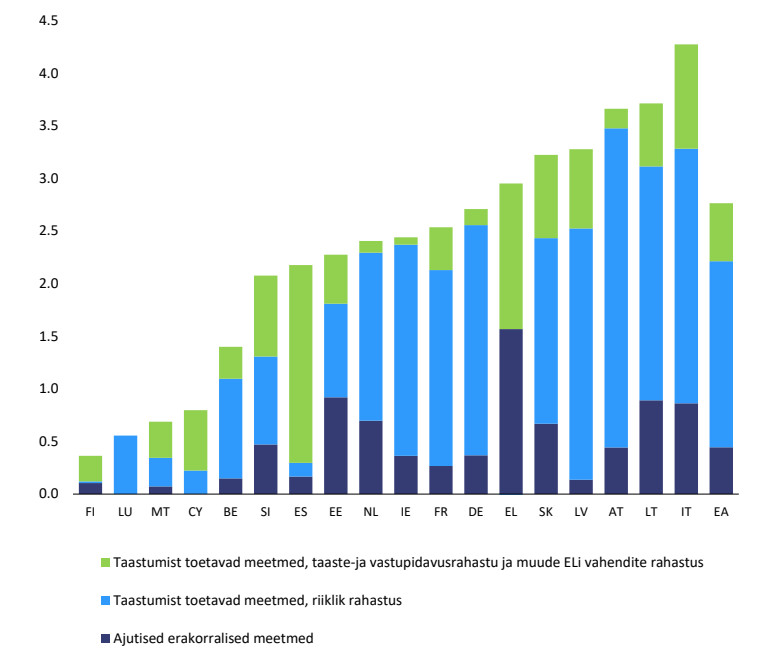
[20] EKP on võtnud kasutusele mitmesuguseid meetmeid rahapoliitika lõdvendamiseks, et leevendada COVID-19 pandeemia negatiivset mõju majandusele. Meetmed seisnesid suurtes täiendavates varaostudes varaostukava (eriti pandeemia majandusmõjude ohjamise erakorralise varaostukava) raames, ulatuslikus likviidsuse pakkumises euroala pankadele väga soodsatel tingimustel, eriti pikemaajaliste refinantseerimisoperatsioonide kolmanda seeria kaudu, ja tagatisnõuete leevendamises pangatehingute puhul likviidsuse pakkumiseks euroala pankadele.

III. Eelarvekavade ülevaade

Liikmesriikide eelarvemeetmed seoses COVID-19 pandeemiaga: üleminek hädaabilt taastumisele

Eelduste kohaselt peaks enamik riike 2022. aastal ajutised erakorralised meetmed järk-järgult lõpetama ja orienteeruma ümber taastumise toetamisele (joonis 3.1). Taastumist toetavad meetmed, mille rahastus pärineb osaliselt taaste- ja vastupidavusrahastust ja teistest ELi vahenditest, moodustavad 2022. aastal eelduste kohaselt üle 3 % SKPst Itaalias, Lätis ja Austrias ning üle 2 % veel seitsmes liikmesriigis. Nelja liikmesriigi puhul eeldatakse, et nad rahastavad taastumist toetavaid meetmeid vähemalt 1 % SKP ulatuses ELi vahenditest. 2022. aastaks prognoositakse ajutiste erakorraliste meetmete kulusid kõige suuremaks Eestis, Madalmaades, Kreekas, Slovakkias, Leedus ja Itaalias. Viimaste ajutiste erakorraliste meetmete lõpetamine peaks eelduste kohaselt toimuma 2023. aastal.

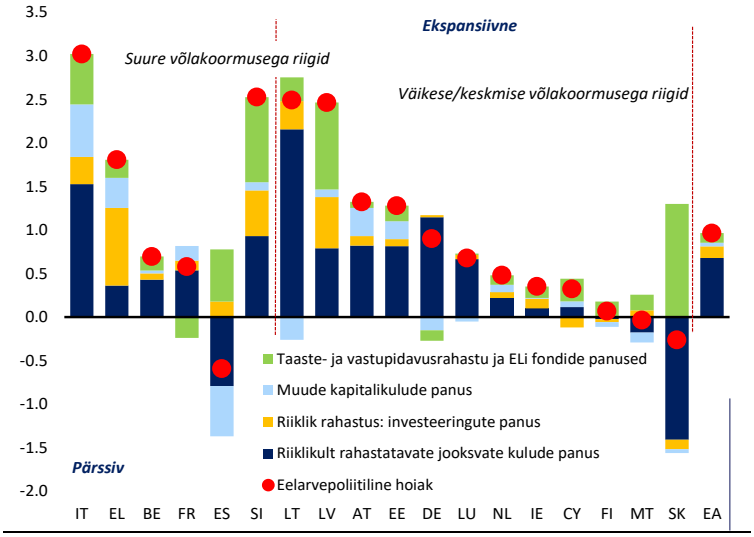
Joonis 3.1. **Ajutised erakorralised meetmed ja taastumist toetavad meetmed, 2022 (% SKPst)**

Märkus: joonisel on esitatud alates 2020. aastast võetud meetmete kulu 2022. aastal. Ajutiste erakorraliste meetmete määratlus on esitatud tekstikastis 2. Taastumist toetavate meetmete määratlus on esitatud joonealuses märkuses 12.
Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

Eelarvepoliitiline hoiak peaks 2022. aastal jääma toetavaks peaaegu kõigis liikmesriikides (joonis 3.2). Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt peaks 17 liikmesriigi eelarvepoliitiline hoiak olema neutraalne või toetav, mõnedel juhtudel ka väga toetav (ekspansiivsusega 1 % SKPst või rohkem). Nagu märgiti kevadel liikmesriikidele saadetud soovitustes, kujuneb valdava enamiku

Joonis 3.2. **Euroala liikmesriikide eelarvepoliitiline hoiak aastal 2022 (% SKPst)**

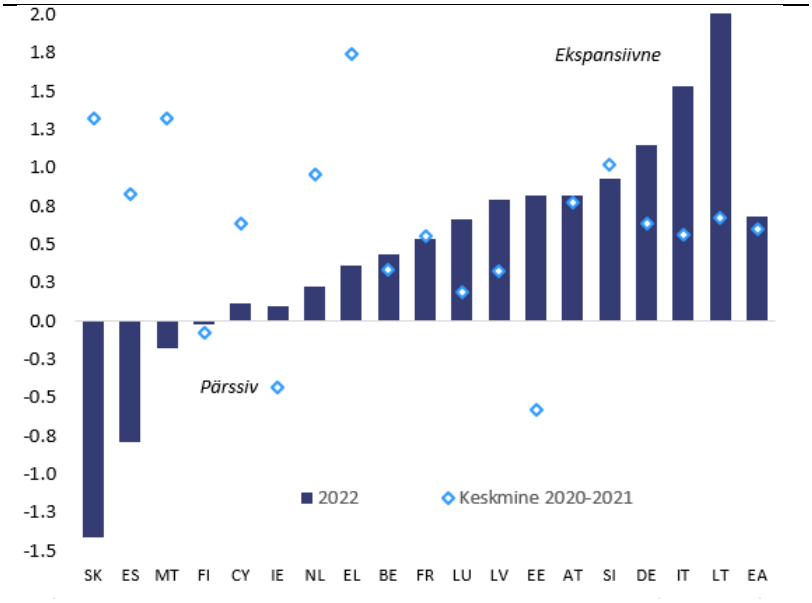

Märkus: joonisel on eelarvepoliitiline hoiak ja selle komponendid (välja arvatud ajutised erakorralised meetmed seoses COVID-19ga) esitatud ainult komisjoni prognoosi põhjal, kuna puuduvad eelarvekavade andmed COVID-19ga seotud ajutiste erakorraliste meetmete kohta.
Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

väikese/keskmise võlakoormusega liikmesriikide eelarvepoliitiline hoiak 2022. aastal toetavaks. Ainus erand on Slovakkia, kelle pärssiv hoiak (0,3 % SKPst) kujuneb prognoosi kohaselt 2022. aasta jõulise majanduskasvu foonil. Malta puhu eeldatakse neutraalset hoiakut, mis kajastab peamiselt väga suureks hinnatavat potentsiaalset kasvu. Enamik suure võlakoormusega liikmesriike kavandab ekspansiivnet eelarvepoliitikat (Belgia, Kreeka, Prantsusmaa ja Itaalia). Kõrge võlatasemega liikmesriikidele oli juba soovitatud kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut selleks, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastamisse, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat.

Mitmes riigis kajastab prognoositud toetav eelarvepoliitiline hoiak suuremaid riiklikult rahastatavaid jooksvaid kulusid või maksukärpeid, umbes kolmandik sellest aga kajastab investeeringute suurenemist (Joonis 3.2). Enamiku liikmesriikide puhul prognoositakse 2022. aastaks, et riiklikult rahastatud jooksvate kulude kasv (v.a uued tulumeetmed) ületab keskpika perspektiivi potentsiaalse kasvu määra, mis tähendab positiivset mõju üldisele eelarvepoliitilisele hoiakule (tekstikastis 2 on esitatud üksikasjalik eelarvepoliitilise hoiaku parameetrite ülevaade). Riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv peaks olema toetava eelarvepoliitilise hoiaku peamine mootor kümnes liikmesriigis. Riiklikult rahastatavate jooksvate kulude pärssivat mõju eeldatakse ainult Hispaania, Malta ja Slovakkia puhul, kuna mitteajutiste jooksvate kulude maht peaks pärast 2020.–2021. aasta suurt kasvu vähenema (joonis 3.3). Kreekas, Iirimaal, Lätis ja Sloveenias peaks 2022. aasta toetava eelarvepoliitilise hoiaku taga seisma nii riiklikult kui ka ELi poolt rahastatavad investeeringud (joonis 3.2).

Joonis 3.3. **Riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv, 2020.–2021. aasta keskmine ja 2022. aasta (% SKPst; ületab keskpika perspektiivi potentsiaalset kasvu)**

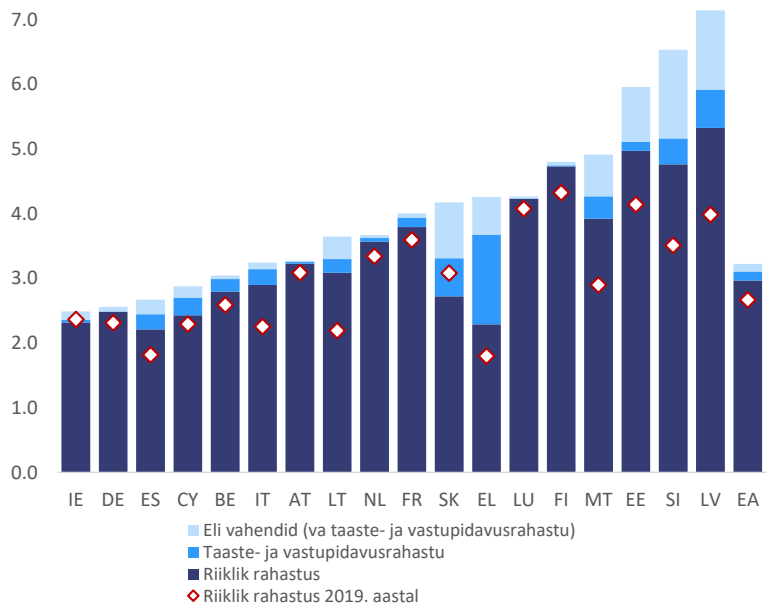

Märkus: kulutuste koondnäitaja on määratletud esmase eelarvepositsioonina, võtmata arvesse kaalutlusõigusel põhinevaid tulusid. Ajutised erakorralised meetmed on välja jäetud.
Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

2022. aastal ületab riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasv keskpika perspektiivi potentsiaalse kasvu määra kõigis liikmesriikides, välja arvatud Hispaanias, Maltal ja Slovakkias (joonis 3.3). Itaalias moodustab riiklikult rahastatavate jooksvate kulude suurenemise mõju struktuursele eelarvepositsioonile 1,5 % SKPst. Itaalia võlatase on kõrge ja riigil oli juba varem soovitatud piirata riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu ning kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut selleks, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastamisse, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat. Riiklikult rahastatavate jooksvate kulude suurenemise mõju struktuursele eelarvepositsioonile moodustab Lätis 0,8 % SKPst ja Leedus 2,2 % SKPst. Nii Läti kui ka Leedu võlatase on madal/keskmine ja neile oli juba soovitatud hoida riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu kontrolli all.

Kõik liikmesriigid peaksid 2022. aastal säilitama või üldjoontes säilitama oma riiklikult rahastatavate investeeringute kulud (joonis 3.4). Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi põhjal ületab riiklikult rahastatavate investeeringute suurenemine potentsiaalse kasvu Belgias, Eestis, Iirimaal, Kreekas, Hispaanias, Prantsusmaal, Itaalias, Leedus, Lätis, Maltal, Madalmaades, Austrias ja Sloveenias ning see soodustab toetavat eelarvepoliitilist hoiakut. Riiklikult rahastatavad investeeringud on üldjoontes kooskõlas potentsiaalse kasvuga Saksamaal, Luksemburgis, Soomes, Küprosel ja Slovakkias, kus need on püsinud üldjoontes stabiilsed.

Joonis 3.4. **Avaliku sektori investeeringud, 2019–2022 (% SKPst)**

Märkus: Madalmaad ei lisanud oma eelarvekavale taaste- ja vastupidavusrahastu prognoose, kuna riigil puudus taaste- ja vastupidavuskava. [Madalmaade puhul eeldati komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis, et taaste-ja vastupidavuskava esitatakse 2022. aastal ning taaste- ja vastupidavusrahastu summade puhul kasutati lineaarset ekstrapoleerimist.]

Allikas: Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

Taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavad kulud

Enamik liikmesriike on oma 2022. aasta eelarvekavades teatanud taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavatest meetmetest[21]. Paljud liikmesriigid on teatanud ka sellistest taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavatest meetmetest, mis on 2022. aastast oluliselt hilisemad, ehkki see oli vabatahtlik. Iirimaa ja Leedu ei esitanud üksikasjalikku ülevaadet taaste- ja vastupidavusrahastust finantseeritavatest kapitali kogukuludest. Lisaks sellele ei kajastanud Madalmaad oma eelarvekavas taaste- ja vastupidavusrahastu mõju, kuna riigil puudus taaste- ja vastupidavuskava.

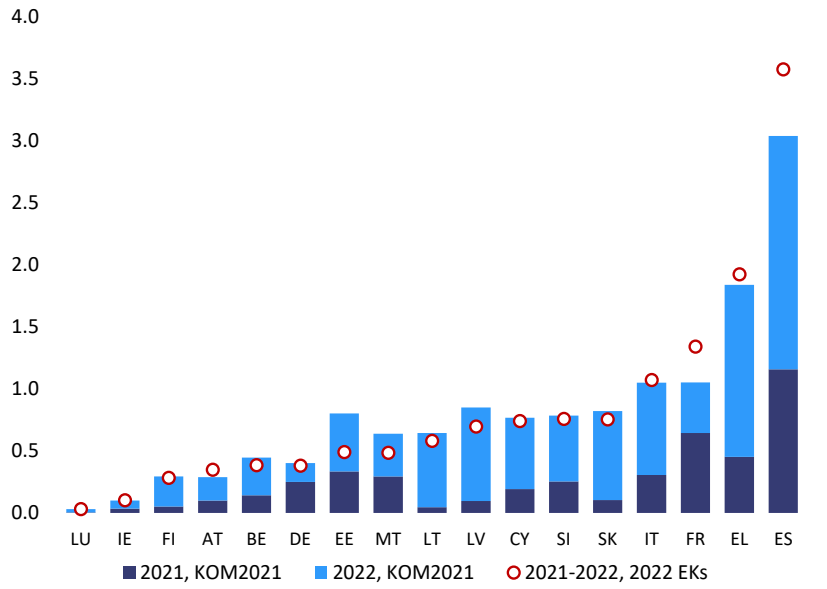
Taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste kuluprofiili suhtes aastatel 2020–2022 esineb euroala eri liikmesriikides teatavat heterogeensust. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi põhjal kavatseb väike arv liikmesriike (Austria, Saksamaa, Prantsusmaa, Küpros, Hispaania, Luksemburg, Malta ja Itaalia) kasutada taaste- ja vastupidavusrahastu toetusi 2020. aasta

[21] Üldiselt on aruandlus 2021. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammidega võrreldes täielikum. Siiski on mõnede liikmesriikide aruannetes endiselt terve hulk probleeme, nagu ebaõigete raamatupidamiseeskirjade rakendamine taaste- ja vastupidavusrahastuga seotud tehingute suhtes või komponendid, mille liitmise tulemus ei vasta kogusummale.

kulutuste tagasiulatuvaks rahastamiseks[22]. 2021. aastal peaks taaste- ja vastupidavusrahastu toetustega finantseeritavate kulude osakaal SKPst kujunema enamikus liikmesriikides piiratuks – ainsaks erandiks on Prantsusmaa, Hispaania, Eesti ja Kreeka, kus kulutuste osakaalu SKPst hinnatakse juba praegu märkimisväärseks. 2022. aastaks prognoositakse taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest finantseeritavate kulutuste olulist kasvu paljudes liikmesriikides. Ennekõike eeldatakse, et Kreeka ja Hispaania puhul on see üle 1 % SKPst ning Itaalias, Lätis ja Slovakkias üle 0,7 %. Seevastu Iirimaal, Luksemburgis, Saksamaal ja Austrias peaks see jääma alla 0,2 % SKPst. See kajastab toetuste eraldamist taaste- ja vastupidavusrahastu raames, samuti vahe- ja lõppeesmärkide kavandatava saavutamisega seotud väljamaksete ajakava.

Suure võlakoormusega liikmesriigid kasutavad suurema osa taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest lisainvesteeringuteks, mis on kooskõlas nõukogu 2021. aasta riigipõhiste soovitustega. Suure võlakoormusega liikmesriigid (Belgia, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia), kellel nõukogu oli soovitanud kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut taastumist toetavate lisainvesteeringute tegemiseks, täidavad komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt seda soovitust. Üks liikmesriik (Kreeka) on eraldanud oma 2022. aasta taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste kogu summa avaliku sektori investeeringute rahastamiseks. Ülejäänud liikmesriigid

Joonis 3.5 **Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest finantseeritavad kulud, 2021 ja 2022 (% SKPst)**

Märkus: Madalmaad ei kajastanud oma eelarvekavas taaste- ja vastupidavusrahastu mõju, kuna riigil puudus taaste- ja vastupidavuskava. Selleks et võimaldada eelarvekavade võrdlemist komisjoni 2021. aasta sügisprognoosiga, väljendati osakaalu SKPst, kasutades komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis esitatud SKP prognoose. Mõned erisused eelarvekavade ja komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi vahel võivad tuleneda sellest, et eelarvekavades on arvandmed esitatud ümardatult.
Allikad: liikmesriikide 2022. aasta eelarvekavad, Euroopa Komisjoni 2021. aasta sügisprognoos.

[22] Vastavalt määrusele (EL) 2021/241 (millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu) on rahastamiskõlblikud meetmed, millega alustatakse alates 1. veebruarist 2020 ja mis vastavad selles määruses sätestatud nõuetele. Lisaks sellele ei kohaldata vastavalt Eurostati suunistele 2020. aastal tekkinud rahastamiskõlblike kulude suhtes erandkorras ELi toetuste kirjendamise suhtes kehtivat üldist neutraalsuse reeglit. Vastav tulu kirjendatakse siis, kui nõukogu taaste- ja vastupidavuskava heaks kiidab, st enamikel juhtudel 2021. aastal.

(Belgia, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia) on eraldanud üle 60 % oma 2022. aasta taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest era- ja avaliku sektori investeeringute rahastamiseks.

Komisjoni hinnang 2022. aasta eelarvekavadele

Komisjoni arvamused 2022. aasta eelarvekavade kohta keskenduvad sellele, kas need vastavad nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitustele. Nõukogu soovitas madala võlatasemega liikmesriikidel järgida toetavat eelarvepoliitikat, kasutades muu hulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadavat impulssi. Kõrge võlatasemega liikmesriigid peaksid taaste- ja vastupidavusrahastut kasutama eelkõige selleks, et rahastada lisainvesteeringuid majanduse taastamisse, järgides samal ajal konservatiivset eelarvepoliitikat. Kõik liikmesriigid peaksid säilitama riiklikult rahastatavad investeeringud. Ent kuna riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu tuleks kontrolli all hoida ja suure võlakoormusega liikmesriikide puhul tuleks seda piirata, esitati sellesisuline soovitus neile liikmesriikidele, kus seda komisjoni 2021. aasta kevadprognoosi alusel peeti problemaatiliseks. See võimaldab eelarvemeetmetega luua võimalusi investeeringuteks ja toetada maksimaalselt majanduse taastumist, sulgemata tulevasi eelarvevõimalusi ja tekitamata püsivat koormust riigi rahandusele, et hoida konservatiivset eelarvepoliitilist joont.

Lisaks sellele soovitas nõukogu liikmesriikidel pöörata erilist tähelepanu riigi rahanduse struktuurile nii riigieelarve tulude kui ka kulude poolel. Eelarvemeetmete kvaliteet peaks tagama majanduse kestliku ja kaasava taastumise. Prioriteediks tuleks seada kestlikud ja majanduskasvu soodustavad investeeringud, eelkõige investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Eelarve struktuurireformid aitavad rahastada avaliku poliitika prioriteete ja aitavad kaasa riigi rahanduse pikaajalisele kestlikkusele, sealhulgas tugevdades vajaduse korral kõigile mõeldud tervise- ja sotsiaalkaitsesüsteemide katvust, piisavust ja kestlikkust.

Peaaegu kõik euroala liikmesriigid esitasid oma eelarvekavad 15. oktoobriks, nagu on ette nähtud määruse (EL) nr 473/2013 artikliga 6. Ainus erand oli Itaalia, kes esitas oma kava 20. oktoobril. Prantsusmaa esitas oma ajakohastatud eelarvekava 22. oktoobril. Madalmaade eelarvekava esitas ametist lahkuv valitsus. Ametiasutustel palutakse esitada komisjonile ja eurorühmale ajakohastatud kava niipea, kui uus valitsus ametisse asub, ja üldjuhul vähemalt üks kuu enne seda, kui eelarveseaduse eelnõu on kavas riigi parlamendis vastu võtta. Komisjon ei võtnud vastu arvamust Portugali esitatud eelarvekava kohta, kuna vahepeal lükkas riigi parlament eelarve tagasi. 15. novembril saatis komisjon Portugali ametiasutustele kirja, paludes neil esitada uus eelarvekava komisjonile ja eurorühmale viivitamata ja niipea, kui valitsus esitab Portugali parlamendile uue seaduseelnõu 2022. aasta riigieelarve kohta. Kava tuleks esitada vähemalt üks kuu enne seda, kui eelarveseaduse eelnõu on kavas riigi parlamendis vastu võtta.

Järgnevalt on esitatud kokkuvõte komisjoni arvamustest,[23] mis tuginevad komisjoni 2021. aasta sügisprognoosile.

[23] Arvestades nõukogu vastu võetud kvalitatiivseid soovitusi ning stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimisest tulenevat jätkuvat lahknemist tavapärastest eelarvenõuetest, ei avaldata sel aastal eelarvekavu käsitlevate komisjoni arvamustega harilikult kaasas käivaid komisjoni talituste töödokumente. Arvamustele lisatakse statistiline lisa, mis sisaldab liikmesriikide kavade hindamiseks vajalikku teavet.

Suure võlakoormusega liikmesriigid (Belgia, Prantsusmaa, Kreeka, Itaalia ja Hispaania)

- Nagu nõukogu soovitas, kasutavad kõik liikmesriigid taaste- ja vastupidavusrahastut taastumist toetavate lisainvesteeringute finantseerimiseks.
- Nagu nõukogu soovitas, säilitavad kõik liikmesriigid riiklikult rahastatavad investeeringud.
- **Itaalial** soovitas nõukogu piirata oma riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu. Prognoosi kohaselt ei ole see piisaval määral tagatud, kuna riiklikult rahastatavate jooksvate esmaste kulude (v.a uued tulumeetmed) kasv mõjutab 2022. aastal Itaalia üldiselt toetavat eelarvepoliitilist hoiakut märkimisväärselt. Et aidata kaasa konservatiivse eelarvepoliitika järgimisele, kutsub komisjoni Itaaliat üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames meetmeid, mis on vajalikud riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu piiramiseks.
- Võttes arvesse **Belgia**, **Prantsusmaa**, **Kreeka**, **Itaalia** ja **Hispaania** valitsemissektori võla taset ja juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist ilmnenud suuri kestlikkusprobleeme keskpikas perspektiivis, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline järgida konservatiivset eelarvepoliitikat, tagamaks keskpikas perspektiivis riigi rahanduse jätkusuutlikkus.

Väikese/keskmise võlakoormusega liikmesriigid (Austria, Küpros, Eesti, Soome, Saksamaa, Iirimaa, Läti, Leedu, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Sloveenia ja Slovakkia)

- Nagu nõukogu soovitas, järgivad kõik liikmesriigid peale **Slovakkia** ja **Malta** toetavat eelarvepoliitikat, kasutades muu hulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadavat impulssi. Slovakkia piirava eelarvepoliitika taagamaaks on suur majanduskasv ja suutlikkuse vallas ilmnevad kitsaskohad. Malta neutraalne poliitika kajastab peamiselt väga suureks hinnatavat potentsiaalselt kasvu ja avaliku sektori investeeringute jõudmist kõigi aegade kõrgpunkti. See on üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega.
- Kõik liikmesriigid kavatsevad kasutada taaste- ja vastupidavusrahastut oma taastumise toetamiseks, ehkki Madalmaad ei ole oma taaste- ja vastupidavuskava veel esitanud.
- Kõik liikmesriigid säilitavad või üldjoontes säilitavad riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu nõukogu soovitas.
- **Lätil** ja **Leedul** soovitas nõukogu hoida kontrolli all riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu. Prognoosi kohaselt ei ole see piisaval määral tagatud, kuna riiklikult rahastatavate jooksvate esmaste kulude (v.a uued tulumeetmed) kasv mõjutab 2022. aastal nende üldiselt toetavat eelarvepoliitilist hoiakut märkimisväärselt.

Üldiselt sisaldavad eelarvekavad meetmeid, mis on suunatud riigi rahanduse struktuuri tugevdamisele ning kestliku ja kaasava taastumise edendamisele, muu hulgas kasvu soodustavate investeeringutega, eelkõige toetades rohe- ja digipööret. Täielik hinnang liikmesriikide rakendatud eelarve- ja struktuurireformidele antakse taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise hindamise ja 2022. aasta riigiaruannete kontekstis.

Liikmesriikide majanduse taastumise tempot arvesse võttes kutsutakse neid üles vaatama korrapäraselt läbi toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olema valmis neid vajadust mööda vastavalt muutuvale olukorrale kohandama.

I LISA. 2022. aasta eelarvekavade riigipõhised hinnangud

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Austria** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Austria kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Austria säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Austrial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Belgia** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks. Kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Belgia jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Belgia säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Võttes arvesse Belgia valitsemissektori võlataset ja suuri probleeme keskpika perspektiivi jätkusuutlikkusega juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline säilitada konservatiivne eelarvepoliitika, et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Eelarvekavas välja kuulutatud meetmed on soovitusega kooskõlas, kuid nende maht on väike. Belgial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Küprose** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Küpros kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Küpros enamjaolt säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatavad investeeringud ja reformid peaksid täitma neid eesmärke ja toetama riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust. Küprosel palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Eesti** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Eesti kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Eesti säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Mõned eelarvekavas sisalduvad meetmed on seotud infotehnoloogia ja keskkonnahoidlike investeeringutega ning peaksid seega kaasa aitama nõukogu soovituse

järgimisele. Eestil palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Soome** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Soome kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Soome säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Soome eelarvekavas sisalduvad valitsuse programmi ning taaste- ja vastupidavuskava rakendamisega seotud meetmed aitavad täita kõnealust nõukogu soovitust. Soomel palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Prantsusmaa** ajakohastatud eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks. Kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Prantsusmaa jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Prantsusmaa säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Võttes arvesse Prantsusmaa valitsemissektori võlataset ja suuri probleeme keskpika perspektiivi jätkusuutlikkusega juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline säilitada konservatiivne eelarvepoliitika, et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Sellega seoses aitavad Prantsusmaa eelarvekavas sisalduvad meetmed täita nõukogu soovitust tagada jätkusuutlik ja kaasav taastumine, seades esikohale rohe- ja digipöörde ning tervise- ja sotsiaalkaitsesüsteemide piisavuse ja kestlikkuse kõigi jaoks. Prantsusmaal palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Saksamaa** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Saksamaa kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Saksamaa säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Eelarvekava aluseks olevad meetmed täidavad neid eesmärke. Saksamaal palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Kreeka** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks. Kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Kreeka jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid.

Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Kreeka säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Võttes arvesse Kreeka valitsemissektori võlataset ja suuri probleeme keskpika perspektiivi jätkusuutlikkusega juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline säilitada konservatiivne eelarvepoliitika, et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Enamik erakorralistest toetusmeetmetest kaotatakse järk-järgult 2021. aastal ning 2022. aasta eelarvekavas sisalduvate meetmete eesmärk on stimuleerida kogunõudlust ja tööhõivet, mis edaspidi toetaksid majanduse kestlikku ja kaasavat taastumist. Peale selle aitavad taaste- ja vastupidavusrahastust tehtavad investeeringud ja reformid märkimisväärselt kaasa rohe- ja digipöördele. Eelarve struktuurireformid, nagu kulude läbivaatamine, tulemuspõhise eelarvestamise reform, funktsioonipõhise liigitamise lõpuleviimine ja rohelise eelarvestamise raamistiku väljatöötamine, peaksid parandama riigi rahanduse tõhusust. Kreekal palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Iirimaa** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Iirimaa kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Iirimaa säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Riiklikus arengukavas sisalduvad meetmed, nagu elamuehituse moderniseerimine ja riiklik lairibaühenduse kava, järgivad rohe- ja digipöörde toetamise eesmärki. Iirimaal palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Itaalia** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks. Kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Itaalia jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Itaalia säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Samal ajal ei kavatse Itaalia piisavalt piirata riiklikult rahastatud jooksvate kulude kasvu. Selleks et jõuda konservatiivse eelarvepoliitika järgimiseni, kutsub komisjon Itaaliat üles võtma riikliku eelarvemenetluse raames meetmeid, mis on vajalikud riiklikult rahastatud jooksvate kulude kasvu piiramiseks. Võttes arvesse Itaalia valitsemissektori võlataset ja suuri probleeme keskpika perspektiivi jätkusuutlikkusega juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline säilitada konservatiivne eelarvepoliitika, et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Sellega seoses aitavad Itaalia eelarvekavas sisalduvad meetmed täita nõukogu soovitust tagada jätkusuutlik ja kaasav taastumine, seades esikohale rohe- ja digipöörde. Itaalial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Läti** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Läti kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Läti säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Teisalt ei hoia Läti oma riiklikult rahastatud jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Läti taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvad meetmed, mis on ka osa eelarvekavast, on suunatud rohe- ja digipöörde investeerimisvajaduste rahuldamisele. Lätil palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Leedu** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Leedu kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Leedu säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Teisalt ei hoia Leedu oma riiklikult rahastatud jooksvate kulude kasvu piisavalt kontrolli all. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Leedu taaste- ja vastupidavuskavas ning eelarvekavas sisalduvad meetmed peaksid aitama seda soovitust täita. Leedul palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Luksemburgi** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Luksemburg kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Luksemburg säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Sellega seoses aitavad Luksemburgi eelarvekavas sisalduvad meetmed täita nõukogu soovitust tagada jätkusuutlik ja kaasav taastumine, seades esikohale rohe- ja digipöörde ning tervise- ja sotsiaalkaitsesüsteemide piisavuse ja kestlikkuse kõigi jaoks. Luksemburgil palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Malta** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga ning väga suure hinnangulise kasvupotentsiaali ja valitsemissektori investeeringute enneolematult kõrge taseme kontekstis kujunema neutraalseks, mis on üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega. Malta kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Malta säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised

majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Malta eelarvekavaga ette nähtud valitsemissektori investeeringute kasv peaks toetama rohe- ja digipööret ning suurendama kasvupotentsiaali, samal ajal kui pensioniõiguste suurenemine, kuigi see on piiratud, võib suurendada survet pensionisüsteemi kestlikkusele. Maltal palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Madalmaade** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Madalmaad kavatsevad eeldatavasti jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatsevad Madalmaad säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Madalmaade eelarvekavas sisalduvad meetmed peaksid aitama seda soovitust täita. Madalmaadel palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele. Ametiasutustel palutakse esitada komisjonile ja eurorühmale ajakohastatud eelarvekava niipea, kui uus valitsus ametisse asub, ja üldjuhul vähemalt üks kuu enne seda, kui eelarveseaduse eelnõu on kavas riigi parlamendis vastu võtta.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Slovakkia** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga ning suure majanduskasvu ja 2022. aastaks suutlikkuse vallas ette nähtavate puudujääkide kontekstis kujunema pärssivaks, mis on üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega. Slovakkia kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Üldjoontes kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Slovakkia enamjaolt säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Eelarvekavas välja kuulutatud meetmed on soovitusega kooskõlas, kuid tagasihoidlikud. Slovakkial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Sloveenia** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema toetavaks, mis on kooskõlas nõukogu soovitusega. Sloveenia kavatseb jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Sloveenia säilitada riiklikult rahastatavad investeeringud. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Kuigi enamik meetmetest on suunatud nõukogu soovituse täitmisele, võib vastuvõetud maksureform avaldada survet majanduse kestlikule ja kaasavale taastumisele. Sloveenial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

Komisjoni prognoosi kohaselt ja **Hispaania** eelarvekavas esitatud teavet arvesse võttes peaks riigi 2022. aasta eelarvepoliitika koos taaste- ja vastupidavusrahastust saadava impulsiga kujunema pärssivaks. Kooskõlas nõukogu soovitusega kavatseb Hispaania jätkuvalt toetada taastumist, kasutades täiendavate investeeringute rahastamiseks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendeid. Vastavalt nõukogu soovitusele kavatseb Hispaania säilitada ka riiklikult rahastatavad investeeringud. Võttes arvesse Hispaania valitsemissektori võlataset ja suuri probleeme keskpika perspektiivi jätkusuutlikkusega juba enne COVID-19 pandeemia puhkemist, on toetavate eelarvemeetmete võtmisel oluline säilitada konservatiivne eelarvepoliitika, et tagada riigi rahanduse jätkusuutlikkus keskpikas perspektiivis. Komisjon rõhutab, kui oluline on riigi rahanduse struktuur ja eelarvemeetmete kvaliteet, sealhulgas eelkõige sellised majanduskasvu soodustavad investeeringud, mis toetavad rohe- ja digipööret. Sellega seoses sisaldab eelarvekava üksikasjalikke meetmeid, mis selles suunas liiguvad ja soodustavad digipööret, parandades ühenduvust ja suurendades küberturvalisust mitmesuguste tegevuskavade (nt ühiskonna ühenduvuse ja digitaristu tegevuskava) kaudu. Rohepöördega tegeleb ka uus kliimamuutuste ja energiasüsteemi ümberkujundamise seadus ning riiklik hüdroloogiakava aastateks 2021–2027. Lisaks muudele meetmetele suurendatakse riiklikke toetusi teadus- ja arendustegevusele ning teadmussiirdele Hispaania Teadusagentuuri ja Red Cervera kaudu. Hispaanial palutakse taastumise tempot arvesse võttes korrapäraselt läbi vaadata toetusmeetmete kasutamine, tulemuslikkus ja asjakohasus ning olla valmis neid vajaduse korral kohandama vastavalt muutuvatele oludele.

II LISA. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi aluseks olevad eeldused ja metoodika

Vastavalt määruse (EL) nr 473/2013 artikli 7 lõikele 4 „lisatakse üldhinnangule komisjoni talituste poolt iga liikmesriigi kohta esitatud kõige viimaste majandusprognooside metoodika ja eeldused, sealhulgas hinnang eelarvealaste koondmeetmete mõju kohta majanduskasvule“. Komisjoni talituste sõltumatult koostatud 2021. aasta sügisprognoosi aluseks olevaid eeldusi on selgitatud prognoosidokumendi tekstis[24].

Eelarveandmed aastani 2020 põhinevad andmetel, mille liikmesriigid esitasid komisjonile enne 1. oktoobrit 2021 ja mille Eurostat kinnitas 21. oktoobril 2021. Eurostat ei ole liikmesriikide poolt 2021. aasta sügiseses teavitamisvoorus esitatud andmeid muutnud. Eurostat võttis tagasi oma varasema reservatsiooni Luksemburgi poolt 2020. aasta kohta esitatud andmete kvaliteedi suhtes. Luksemburgi statistikaasutused on esitanud puuduva teabe COVID-19 pandeemiaga seoses edasi lükatud maksutulu kohta.

Prognoosi koostades on finantsstabiilsuse toetuseks võetavaid meetmeid kajastatud kooskõlas Eurostati 15. juuli 2009. aasta otsusega[25]. Kui liikmesriik on kapitalisüste piisavalt üksikasjalikult kirjeldanud ega ole neid muul viisil kajastanud, on neid võetud prognoosis arvesse finantstehingutena, mis tähendab, et need suurendavad võlataset, kuid mitte eelarvepuudujääki. Pankade kohustustele ja hoiustele antud riigigarantiisid ei võeta valitsemissektori kulutustes arvesse, välja arvatud juhul, kui on tõendeid, et need garantiid on prognoosi koostamise ajaks realiseeritud. Valitsuse või muude valitsemissektori alla kuuluvate üksuste poolt pankadele antud laenud aga üldjuhul kasvatavad valitsemissektori võlga.

2022. aasta puhul on arvesse võetud riikide parlamentides vastu võetud või neile esitatud eelarveid ning muid piisavalt üksikasjalikult kirjeldatud meetmeid. Eelkõige on sügisprognoosis kajastatud kogu teavet, mis sisaldub oktoobri keskpaigaks esitatud eelarvekavades. 2023. aasta puhul on prognoosides eeldatud, et poliitikat ei muudeta, ning seega on ekstrapoleeritud tulu- ja kulusuundumusi ning võetud arvesse piisavalt üksikasjalikult esitatud meetmeid.

Euroopa valitsemissektori võla koondnäitajad on aastate 2021–2023 prognoosis esitatud konsolideerimata alusel (st ei ole tehtud kohandusi seoses valitsustevaheliste laenudega). Aegridade järjepidevuse tagamiseks avaldatakse ka varasemad andmed samal alusel. Iga üksiku liikmesriigi valitsemissektori võla prognoosides aastateks 2021–2023 võetakse arvesse Euroopa Finantsstabiilsuse Fondile antud garantiisid, kahepoolseid laene teistele liikmesriikidele ja prognoositähtpäevaks planeeritud osalust Euroopa stabiilsusmehhanismi kapitalis[26].

Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi kohaselt suurendavad 2022. aasta eelarvekavades teatatud eelarvemeetmed kokkuvõttes vähesel määral eelarvepuudujääki (mõju on ligikaudu -0,3 % SKPst), tingituna laias laastus võrdselt kulusid suurendavatest ja tulusid vähendavatest

[24] Komisjoni 2021. aasta sügisese majandusprognoosi aluseks olevad metoodilised eeldused on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/autumn-2021-economic-forecast_et

[25] Kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/2041337/FT-Eurostat-Decision-9-July-20093--final-.pdf.

[26] Kooskõlas Eurostati 27. jaanuari 2011. aasta otsusega Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi tehingute statistilise kajastamise kohta, mis on kättesaadav aadressil http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5034386/2-27012011-AP-EN.PDF.

meetmetest. Kokkuvõttes on otsene lühiajaline mõju SKP kasvule prognooside kohaselt positiivne.

Sellise hinnangu tõlgendamisel tuleb olla ettevaatlik.

- Määruse (EL) nr 473/2013 eesmärk on hinnata eelarvekavades kirjeldatud meetmete mõju. Hindamisel ei võeta arvesse enne eelarvekavade koostamist võetud ja jõustunud meetmeid, isegi kui need võivad 2022. aasta riigi rahandusega seotud prognoosidele lisamõju avaldada.
- Teatatud meetmete mõju on esitatud võrreldes lähtestsenaariumiga, mille kohaselt poliitikat ei muudeta. Selle lähtestsenaariumi eelarvepoliitiline suundumus ei ole ilmtingimata neutraalne. Näiteks võib mõnede kulukirjete suurenemise suundumus potentsiaalset kasvu ületada või jääda sellest allapoole, lähtestsenaariumis võib ilmneda varasemate meetmete täiendav mõju või varem võetud meetmete kohaldamine võidakse 2022. aastal lõpetada.

Mõne liikmesriigi eelarveprognoos sisaldab meetmeid, mida loodetakse rahastada taasterahastust „NextGenerationEU“ või taaste- ja vastupidavusrahastust. Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis käsitletakse neid meetmeid puudujääki suurendavatena, kuigi neid võidakse lõppkokkuvõttes rahastada taaste- ja vastupidavusrahastust. Seetõttu võib nende liikmesriikide prognoositav eelarvepuudujääk olla ülehinnatud.

III LISA. Võla jätkusuutlikkuse ja tundlikkuse analüüs

Käesolevas lisas esitatakse määruse (EL) nr 473/2013 artikli 7 kohane analüüs, mis käsitleb valitsemissektori võla tundlikkust võimalike makromajanduslike šokkide suhtes. Stohhastilisi võlaprognoose kasutatakse selleks, et hinnata SKP nominaalkasvu ohustavate riskide, finantsturgude arengusuundade ja valitsemissektori eelarvepositsiooni mõjutavate eelarvešokkide võimalikku mõju valitsemissektori võla dünaamikale[27].

Stohhastilised prognoosid võtavad arvesse makromajanduslikku ebakindlust seoses kahe nn keskse võlaprognoosi stsenaariumiga aastatel 2022–2026: komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi stsenaarium ja 2022. aasta eelarvekavade stsenaarium. Mõlemal juhul eeldatakse nagu tavaliselt, et eelarvepoliitika pärast prognoosiperioodi ei muutu[28].

Keskses stsenaariumis eeldatud makromajanduslike tingimuste suhtes kohaldatakse šokke, et saada võimalike võlasuundumuste jaotus (joonise III.1 diagrammil moodustuv koonus). Koonus kajastab suurt hulka võimalikke makromajanduslikke tingimusi, pidades silmas, et modelleeriti kuni 2000 šoki mõju majanduskasvule, intressimääradele ja esmasele eelarvepositsioonile. Nende šokkide suurus ja korrelatsioon kajastab varasemat volatiilsust ja nende muutujate vahelisi suhteid[29]. Diagrammid annavad seega tõenäosuslikku teavet võlasuundumuste kohta euroalal, võttes arvesse majanduskasvu, intressimäärasid ja esmast eelarvepositsiooni mõjutavaid võimalikke šokke, mille suurus ja korrelatsioon vastab varasematele arengutele.

Igal diagrammil on keskse stsenaariumi kohaselt prognoositud võlasuundumust kujutatud katkendjoonena. Simulatsioonide mediaantulemus on näidatud musta pidevjoonega. Koonus hõlmab 80 % kõigist võimalikest võlasuundumustest ning selles ei kajastu 20 % kõige vähem tõenäoliste šokkidega seotud suundumused. Koonuse erinevalt viirutatud alad kajastavad võimalike võlasuundumuste üldise jaotuse eri osi.

Simulatsioonid näitavad, et 80 %-lise tõenäosusega jääb euroala valitsemissektori võla suhe SKPsse 2022. aastal komisjoni stsenaariumi kohaselt 89 % ja 107 % vahele ning eelarvekavade stsenaariumi kohaselt 90 % ja 108 % vahele. 50 %-lise tõenäosusega ületab võla suhe 2026. aastaks komisjoni stsenaariumi kohaselt ligikaudu 95 % SKPst ja eelarvekavade stsenaariumi kohaselt ligikaudu 99 % SKPst.

Nende prognoosidega on seotud lisariskid. Kuna šokkide suurus ja korrelatsioon kajastab muutujate varasemat käitumist, ei hõlma metoodika reaalaja ebakindlust, mis võib esineda eelkõige SKP lõhe hindamisel. SKP lõhet korrigeeritakse tavaliselt allapoole, nii et potentsiaalne SKP on reaalajas prognoositust väiksem. See ebakindlus viitab tulevaste võlasuundumuste puhul täiendavale riskiallikale, mida see analüüs ei kajasta. Veel üks ebakindluse allikas on tingimuslike kohustuste realiseerumine, kuna diagrammid kajastavad üksnes riske, mis realiseerusid minevikus esmase eelarvepositsiooni halvenemise kaudu.

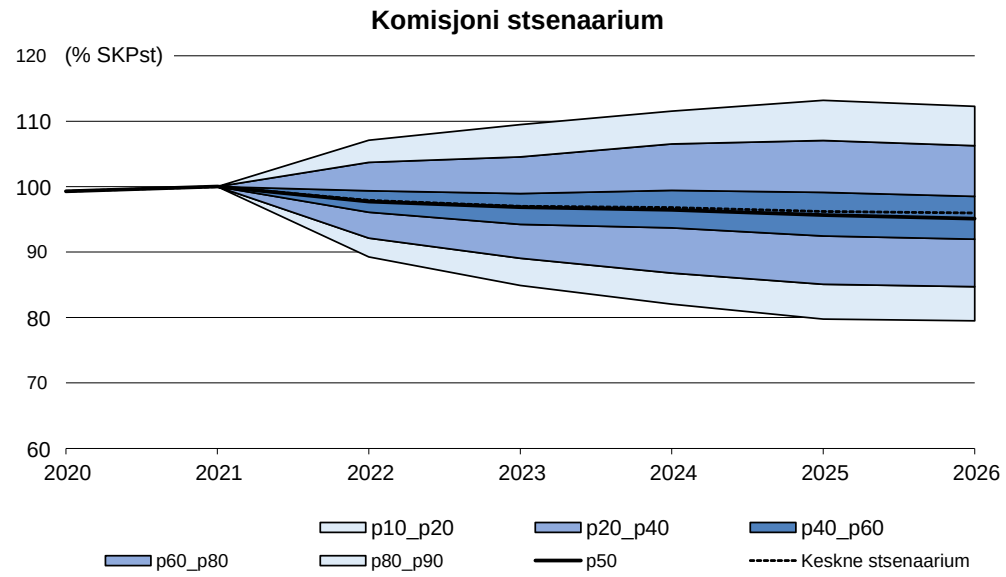

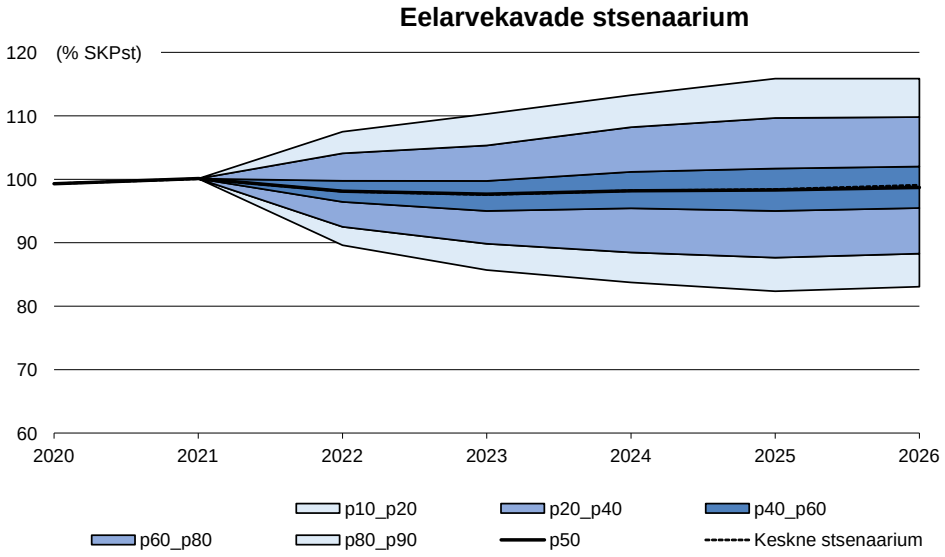
[27] Stohhastiliste valitsemissektori võlaprognooside metoodika on esitatud Euroopa Komisjoni 2019. aasta võla jätkusuutlikkuse uuringu lisas A7 ja K. Berti 2013. aasta artiklis „Stochastic public debt projections using the historical variance-covariance matrix approach for EU countries“, European Economy, Economic Paper No. 480.

[28] Komisjoni 2021. aasta sügisprognoosis on arvesse võetud eelarvepoliitilisi meetmeid, mis olid vastu võetud või vähemalt mille usaldusväärsusest oli teatatud, ja teavet, mis oli kättesaadav 25. oktoobriks 2021. Pärast 2023. aastat (viimane prognoosiaasta) muudetakse struktuurset esmast eelarvepositsiooni üksnes rahvastiku vananemise prognoositud (neto)kulude võrra.

[29] Eeldatakse, et šokid järgivad ühist normaaljaotust.

Joonis III.1. Diagrammid valitsemissektori võla stohhastiliste prognooside kohta komisjoni prognoositud stsenaariumi ja eelarvekavadel põhineva stsenaariumi puhul: euroala

IV LISA. Tabelid

Tabel IV.1. SKP reaalkasv (%) stabiilsusprogrammide (SP), eelarvekavade (EK) ja komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi (KOM) järgi

	2021			2022		
Riik	SP	EK	KOM	SP	EK	KOM
BE	4,1	5,7	6,0	3,5	3,0	2,6
DE	3	3,5	2,7	2,6	3,6	4,6
EE	2,5	9,5	9,0	4,8	4,0	3,7
IE	4,5	15,6	14,6	5,0	5,0	5,1
EL	3,6	6,1	7,1	6,2	4,5	5,2
ES	6,5	6,5	4,6	7,0	7,0	5,5
FR	5,0	6,3	6,5	4,0	4,0	3,8
IT	4,5	6,0	6,2	4,8	4,7	4,3
CY	3,6	5,5	5,4	3,8	4,0	4,2
LV	3,0	3,7	4,7	4,5	5,0	5,0
LT	2,6	4,3	5,0	3,2	4,0	3,6
LU	4,0	6,0	5,8	4,0	3,5	3,7
MT	3,8	4,8	5,0	6,8	6,5	6,2
NL	2,2	3,9	4,0	3,5	3,5	3,3
AT	1,5	4,4	4,4	4,7	4,8	4,9
SI	4,6	0,0	6,4	4,4	4,7	4,2
SK	3,3	3,7	3,8	6,3	4,2	5,3
FI	2,6	3,3	3,4	2,5	2,9	2,8
EA	4,0	5,4	5,0	4,1	4,3	4,3

Tabel IV.2. Valitsemissektori nominaalne eelarvepositsioon (% SKPst) stabiilsusprogrammide (SP), eelarvekavade (EK) ja komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi (KOM) järgi

	2021			2022		
Riik	**SP**	**EK**	**KOM**	**SP**	**EK**	**KOM**
BE	-7,7	-8,1	-7,8	-4,5	-4,9	-5,1
DE	-9	-7 ¼	-6,5	-3	-3 ¼	-2,5
EE	-6,0	-3,3	-3,1	-3,8	-2,2	-2,5
IE	-4,7	-3,1	-3,2	-2,8	-1,8	-1,7
EL	-9,9	-9,9	-9,9	-2,9	-3,7	-3,9
ES	-8,4	-8,4	-8,1	-5,0	-5,0	-5,2
FR	-9,0	-8,1	-8,1	-5,3	-5,0	-5,3
IT	-11,8	-9,4	-9,4	-5,9	-5,6	-5,8
CY	-4,7	-5,0	-4,9	-0,9	-1,1	-1,4
LV	-9,3	-9,3	-9,5	-2,7	-4,8	-4,2
LT	-8,1	-4,4	-4,1	-6,0	-3,1	-3,1
LU	-2,0	-0,6	-0,2	-1,3	-0,2	0,2
MT	-12,0	-11,1	-11,1	-5,6	-5,6	-5,8
NL	-5,9	-6,0	-5,3	-1,7	-2,4	-2,1
AT	-8,4	-6,0	-5,9	-4,3	-2,3	-2,3
SI	-8,6	-7,5	-7,2	-5,7	-5,4	-5,2
SK	-9,9	-7,9	-7,3	-5,1	-4,9	-4,2
FI	-4,7	-3,9	-3,8	-2,9	-2,4	-2,4
EA	-8,7	-7,4	-7,1	-4,2	-4,0	-3,9

Tabel IV.3. Valitsemissektori võla suhe SKPsse (% SKPst) stabiilsusprogrammide (SP), eelarvekavade (EK) ja komisjoni 2021. aasta sügisprognoosi (KOM) järgi

	2021			2022		
Riik	**SP**	**EK**	**KOM**	**SP**	**EK**	**KOM**
BE	116,3	113,9	112,7	116,0	114,3	113,1
DE	74 1/2	72 ¼	71,4	74	71 ¼	69,2
EE	21,4	17,7	18,4	24,6	19,7	20,4
IE	62,2	55,2	55,6	60,2	51,9	52,3
EL	204,8	197,9	202,9	189,5	190,4	196,9
ES	119,5	119,5	120,6	115,1	115,1	118,2
FR	117,8	115,3	114,6	116,3	113,5	113,7
IT	159,8	153,5	154,4	156,3	149,4	151,4
CY	111,9	107,7	104,1	103,9	100,9	97,6
LV	48,9	48,8	48,2	50,3	51,7	50,7
LT	52,1	46,0	45,3	54,2	45,6	44,1
LU	26,9	25,8	25,9	28,0	26,6	25,6
MT	65,0	61,3	61,4	65,8	61,8	62,4
NL	58,6	57,8	57,5	56,9	57,7	56,8
AT	89,6	82,8	82,9	88,1	79,1	79,4
SI	80,4	78,5	77,7	79,6	77,5	76,4
SK	64,1	61,5	61,8	65,5	61,5	60,0
FI	71,6	71,2	71,2	72,4	71,3	71,2
EA	103,1	97,8	100,0	102,8	95,9	97,9